

ס פ ר

דברי הימים

אשר לשלמה המלך עליו השלום
הועתק והוכנס לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תש"י

הוא ילקוט מן כל המעשיות והמאורעות שיש להם שייכות אל המלך שלמה החכם מכל האדם נקבצו יחדיו כעמיר גורנה מן ש"ס בכלי וירושלמי והוזהר וכל המדרשים ועוד נוסף לזה הרבה חרשות נפלאות מביאת מלכת שבא לשלמה המלך עפ"י כתבי סכרי אביס ניא מימי קדם שנמצא בהפיכליאטאק אשר בעיר לאנדאן וגם הכסא של שלמה המלך איך שהיתה עשויה בריוק גדול עד שיכלו כעת חכמי חרשת לעשותה בתבנית קמץ כדרך שעשו את המשכן כל זה נלקט על ידי בעור צורי השוכן עמדי והראה אור בהיר. לעבדו הצעיד, נבנה ודל. המעתיב בעד הכלל יהודה יודל ב"ר ישראל יצחק ז"ל. למשפחת ראזענבערג. מלפנים רב בעיר מארלא וכעת חונה בק"ק לאדן מחבר הספרים, ידות נדרים, שערי זר תורה. רפאל המלאך, אליהו הנביא, דרשה צמר ופשתים. נפלאות מהר"ל מפראג, תפארת מהרא"ל משפאלי, הדרה אליהו. הקריאה והקדושה חמר מגזע רבינו יהודה החסיד וצוקלה"ה

בדפוס בית מסתרי הספרים

אברהם יוסף קריימאן נאיעוויקי 41

דברי הימים

(א)

עליות שלמה על כסא מלכותו.

בשנת שתי אלפים תשע מאות עשרים וארבע שנים ליצירת העולם עלה המלך שלמה בן דוד על כסא מלכותו עוד בחיי אביו רעת וקנותי. הוא היה אז עוד רק בשנים בן שתים עשרה שנה, והמלכות נכונה בידו. כי בגודל חכמתו עזה בידו מיד בתחילת מלכותו כבער מן הארץ את הקושרים והמורדים במלכותו. שהם היו. אחיו אדניהו, יואב שר הצבא ושמעיה ראש הסנהדרין. וידע דוד אביו כי כל העת אשר יחיו האנשים האלה לא תבון מלכות שלמה בנו, ודא יהיה שלום בישראל. לכן צוה דוד את שלמה בנו לבער אותם מן הארץ עמי תחבולות מחוכמות, אשר יתחייבו על ידיהם מיתה. ואמר לשלמה עץ יואב בן צרויה. ועשית כחבתך ולא תורר שיבתו בשלום שאל. וכן אמר גם על שמעיה. ועתה אל תנקדו כי איש חכם אחת וידעת את אשר תעשה לו וחזרת את שיבתו בדם שאול. וכלם ראו כי מן השמים עזרו למלך שלמה הדרך והצעיר להחכם על שלשת אנשים האלה ארזי הכבון לשבבם וכהרבותם על פי תחבולות מחוכמות, כמבואר בכתוב. וידע כל ישראל כי כסא שלמה יהיה שלום עד עולם כי יוצרו אוהבו. כמו שקרא אותו נחן הנביא בשם ידידיו, על שם האהבה והירידת שהראה לו יוצרו וחנו אותו כחכמה נפלאה ובכשרונות נעלים, והשרה עליו רוח הקודש לכתוב שלשה ספרים הנפלאים והמלאים חכמה ומוסר, משלים יפים ומחוכמים במליצה נפלאה ונעימה. שהם שני השירים, משלי וקהלת. ומכר זה כתב עוד ספרים הרבה שלא נחת הקודש, כי אם בתחמה נפלאה ועמוקה. ונאברו או לשוננו הספרים ההם, ואך מעט מהם הופיעו בעולם גם הם נגנום ונשמדים באוצרות וסגולות המלכים. ופעם מספריו והם מובאים בפתיחת המבין על התורה.

שאלת שלמה לבב חכמה בבצעון בחלום הלילה.

(ב)

שלמה המלך וזה לחכמה הנפלאה הזאת, יען כי ראה היוצר שיש לו תשיקה גדולה לחכמה. כמו שכתוב יהיב חכמה לחכמיני וגו'. וכאשר נראה אליו יוצרו בעיר גבעון בחלום הלילה ויאמר אצוי שאר ממני מה אתן קך. הוא בקש ממנו לא עושר לא נדודה ולא נפש אויביו. כי אם חכמה ורעת לשפט משפט צדק. ויענה ויאמר אל יוצרו. ונתת לעבדך לב שומע לשפט את עמך להבין בין טוב לרע. ויטבנו דבריו בעיני היוצר ויאמר אליו. הנה נתתי קך לב הים ונכון אשר כסוך לא היה לפניך ואחריך לא יקום כסוך. וגם אשר לא שארת נהתי לך. גם עושר גם כבוד אשר לא היה כסוך איש במלכים כל ימך. כי נתנה בידי הממשלה צמש גם על מלאכי מעלה, שרים, רוחות, עופת השמים, חיתו יער ובהמות הארץ. ונפתח לבו להבין שיחות דקרים צפצופי העופות, נהמת החיות ונהקת הבהמות. לפיכך נאמר עליו (דה"א ב"ט) וישב שלמה על כסא ה'. כיון שמלך גם על העליונים ועל הארץ היה מוכך בביפה. כי כל מלכי הארץ מאומות העולם נבגעו תחתיו ויבאו להשתחות לו וגם מתנות רבות הביאו אליו. וכל זה לא היה כשביל יראה ואימה ממלחמה כי אם מאהבת חבתו. ועריו נאמר מוכה חכמה מכלי קרב. החכמים נשאו עריו משלם ויאמרו משר למלך שהי' לו אוהב נאמן. אמר לו המלך שאר קך ממני מתנה ואני נותן לך. אותו האוהב היה פקח הדרכה. אמר אם אשאף שיעשה אויבי איפרכום או דוכום, הוא עושה לי. ולא תעדה בידי אלא דבר אחד. הריני שואל דבר שכל הדברים טפלים לו, אמר לו. אדוני הואי והנמת את לבי שאשאל מלפניך מתן, שואל אני ממך שתשיאני את בתך ואעשה חתן. אמר לו חייך כך אני אעשה. וכן עשה שלמה ששאל החכמה ואמר היוצרו ונתת לעבדך לב שומע וגו'. כאשר הקיץ שלמה הדגיש תיבה וראה כי שאלתו נתנה לו מן השמים ולא מלא חכמה יפעם בקרבו כמו שכתוב ויקץ שלמה והנה חכום. ואמרו החכמים על זה שראה שהחכום עומד על כנו. צפור מצצף, יודע מה מצצף. חמור נהק, יודע מה נהק.

(ג)

מעשה הנפלא מפריחת שלמה המלך על נשר גדול.

מה שאמרו החכמים על שלמה המלך שני ענינים האלה. צפור מצצף

וחמור

וחסד נחמן. לא נהבאר היטב במדרשים הנמצאים לפנינו. אבל במדרש משי רבתי שאין בנמצא כל כך מובא שם ב' מעשיות נפלאות. אחד מענין צפור מצפצף, והשני מענין חמור נהק. ושם כחוב לאמר. יקץ שדמה נהנה חלום. מה זה והנה חלום אלא שראה שהחכים עומד על כנו. ויהי בבקד יפתח שלמה את חלון היכדו וירא, והנה צפרים מנחרים וקופצים שמוזים ומרגנים בקול זמרה ושמחים זה עם זה. ויתענג שרמה במכבו עליהם. בחוך כך שמע צפור אחד מצפצף אל שאר הצפרים לאמר: הלא שמעתם כלילה הכרוז בשמי מרים, כי שרמה בן דוד ימלך וימשך גם על עופות השמים. והוא עתה עומד אצל חזינו ומכיס עלינו מתוך היכלו, ואנחנו מעיזים פנינו לנתר ודלג ולומר כנגדו ברי דרך ארץ, בלי הכנעה, בלי אימה ופחד. מי יודע מה יעשה לנו המלך החדש הזה. שמעו לעצתי ונברח מחר מכאן שרם יעיר חסותו עלינו. והנה צפור שני מצפצף לעומתו: שקר אתה דובר, שקר הכרוז ושקר השמועה. כי זה כל גדול במלכות. שהמלך צריך להמצא במעלה גבוה והנכנעים תחתיו נמצאים בשפלה. ואיך יחבן שימכינו בשמים מלך כזה עלינו, אשר אנחנו נמצאים המיד ממעל ממנו בנבחות תחת השמים, והוא נמצא המיד מתחת רגלנו על הארץ. הלא אך מלך אחד יסמך המיד עלינו, והוא הנשר הגדול אשר יעופף המיד בגבוהות הרכה מן כל העופות שנמצאים הנה רגליו בשפלות מכני".

כאשר שמע המלך שרמה את דבריהם, וירא כי נפתח לבו דהבין לכל צפצופיהם, אז קרא פתאום לכל הצפרים שנמצאו שם שיעיפו היקף אליו ויחיצבו לפניו. ואם לא ישלח אליהם מלאכי כוח וימותו כרגע. הצפרים נבהלו מאד מן פקודת שלמה ומיד עפו כרם אליו ויחיצבו לפניו באימה ופחד. כמו אנשי החיל לפני מלכם. ויקרא אליהם שלמה המלך לאמר: הלא תרעו כי אמת הדבר שנחנה בידי הממשלה גם על עופות השמים. אבל לא תפחדו ממני ואל תברחו מזה, כי אני מתענג מומרתכם ומרקיחתכם. אמנם גם אתם צדקתם בדבריהם שפכסו המלכות שהמך יהי גבוה יותר מן הנכנעים תחתיו. ועתה מוטל עלי להראותכם שאני גבוה יותר גם מן הנשר היותר גדול בחבר. ובכן אתה הצפור ששוקת ממני ואמרת, כי שקר הכרוז וכי לא נמסרה בידי הממשלה גם על עופות השמים, נפל הגורל עליך שתבא אלי ואקשר עד צוארך פתקא קמנה, שתיעף עם הפתקא אל המדבר הדסר, ושם נמצא קן נשרים שהם הנשרים היותר גדולים בתבל ונמצא שם עוד נשר אחד בלז רבן ונדרו כמו הסוס הדבן שאני עליו תמיד, ויש לי נגשר הזה ארץ וה'ק שנה, תעף שמה מיד עם הפתקא ותחיצב לפניו. ובאשר יראה

הגעוף

הגשר את הפתקא אשר תכוי בצוארך, יעיף מיד אלי ויקח אותך עד גבו בין כנפיו ותבוא עם הנשר הזה לפניי.

וישמע הצפור לקול שלמה ויעף דרך החלון אל תוך היכפו, ושלמה לקח פתקא קטנה ויכתוב עפי' דברים האלה: אני שלמה בן דוד מלך ישראל קורא אותך מלך הזקן שתבא מיד אליי. את הפתקא הזאת קשר שלמה בצואר הצפור הקטן אשר עמד על השלחן ברעדה וישלחהו למדבר תדמר.

אחזר חמשה ימים כאשר ישב שלמה המלך בחצר המלך על כסא מלכותו, ולפניו עמדו שרי החילים אשר לו. ויראו פתאם נשר לבן וגדול מאד יעיף מבין העצים להתיצב לפניהם בארץ. כלם נבהלו מאד ויחלו לברח. אכל שלמה המלך הרגיע אותם שלא יפחדו מאומה, ויעמדו על מקומם. אז התיצב הנשר לפני שלמה בהכנעה גדולה וברעדה ויכרע וישתחיה לפניו. והצפור הקטן עם הפתקא עמד עד גבו בין כנפיו. ויקח שלמה את הפתקא מן הצפור הקטן וישלחהו לחפשי. אח"כ לקח לו המלך שלמה תרמול קטן עם מעט אוכל וישב לו לרכוב על הנשר הגדול הזה כדרך שהוא רוכב עד הסוס הלבן אשר לו. ויצו על הנשר שיעיף למדבר תדמר אל קנו. ביום השני בא שלמה בחורה רוכב ומעיף על הנשר הזה. ויצו שלמה על הנשר שיבוא לפניו פעם אחת בכל חודש לרכוב ולעופף עליו תחת השמים למקום חפצו. למען יראו וידעו כל עופות השמים כי שלמה ימלך וימשל גם על מלכם הזקן שהוא הנשר היותר גדול בעולם. וכן עשה הנשר כל ימי מלוכת שלמה.

ובמדבר הנמצא לפנינו מובא מעשה הזה בקצור מאד. תמצאנו בילקוט השמעוני אות ט' מלכים א' על הפסוק ויבן שלמה את גור וגו' ואת תרמור במדבר בארץ. ר' הונא ור' ירמיה בשם ר' יצחק, נשר גדול הי' לשלמה והי' רוכב עליו ובא לתדמר ביום אחד.

(ד)

מעשה הנפלא מרכיבת שלמה המלך על ארי גדול וגורא.

אחזר איזה ימים יצא שלמה לשוח בשדה לשאף רוח צח עלי אחו. וירכב על סוסו הלבן. בצד ימינו רכב אצלו בניהו בן יהוידע שד הצבא. ואחיהיהם רכבו עוד שרי החיל. על האחו רעו בהמות שרי וביניהם גם חמורים. בעת ההוא אשר רכב שלמה המלך על יד האחו הסיל רעי חמור אחד. ויגדק עליו חמור השני בקול גדול לאמר: איך נועות לעשות דבר מגונה כזה בעת הזאת

אשר

אשר המלך שכמה עובר עתה לא הרחק מאתנו על רכבו. האם לא ידעת ולא שמעת את הבזו שנברז עלי, כי שלמה בן דוד ימלך בארץ גם על בהמות שדי וחית היער. כמח ישלח עלינו מלך החרש הזה מלאכי מות בעבור זה הבזוין שעשית עתה אתה השופה והפתי, וכלנו אבדני."

וינהג אליו חמור השני ויענהו: "שקד אתה דובר. לא אנכי השופה והפתי, כי אם אתה הוא השופה והפתי המאמין בכל דבר. זאת לא תוכל להיות שאדם ימלך וימשל על חיות ובהמות. כי ראשית, כל מלך אשר ימלך על אחרים צריך לדעת להבין ולהדגיש כל מיני ההצטרפות של הנכבדים תחתיו, ואך יופר איש לדעת ההצטרפות של חיות ובהמות אשר טבע שלוק שונה לגמרי מטבע האדם. ושנית, הלא האדם הוא חלש יותר מן הבהמות והחיות, והוא מתירא תמיד מהם ואך יעזי עוד לוטר כי מלך ימלך עלינו. אדרבא ינסה נא האיש אפילו המלך שלמה להרחם עם המלך הוקן שלנו הוא הארי. הלא ימות מפחד מבני עפעפיו המבריקים כרדיו מות. ויפזר ארצה ברערה אם אך ישמע נהמת כפיר."

ויצחק המלך שלמה לקול נהקת החמורים ויש מן הדרך וירכב על האוח למקום הבהמות ויעמד אצל החמורים, ויקרא להם לאמר: "הלא תרעו כי אמת הדבר שנחנה בירי הממשלה למשל גם ער חיותו יער ובהמות שדי. אבל גם החמור הזה שקטרני עלי צדק בדבריו, כי המלך אשר ימלך על אחרים צריך לדעת להבין ולהדגיש כל מיני הצטרפותם. ועל זה אני אומר יודע צדיק נפלא בהמתו ורחמי רשעים אכזרי. אכן מה שאמרת שאני בריה חלושה ואוכלי רמות מפחד מבני עפעפי ארי ורעדה יאחזני בשמעי נהמת כפיר. בשביל זה אראה לכם כי נהפך הוא והכפיר ירעד ויפחד מפני וישמע לכל אשר אצוה עליו ויכנע מפני ער כי אוכל לרכב עליו כאשר אני רוכב עתה ער סוסי. ואך בזאת יענש החמור, אשר לעג עלי, כמה שאשלחנו אל המדבר תדמר אל מקום מעונות האריות והכפירים הגדולים והאדירים, שיביא לי משם את הארי המלך החיות גדול". כאשר שמע החמור את דברי שלמה נהק וגעה בדמעות וחיו ורעדה אחוה בעצמותיו. ויקרא אליו עוד שלמה לאמר: "אתה אל תירא מכל חיותו יער, כי אתלה עליך פתקא שלי ותלך לבשח המדברה אל מעונות האריות ותחיצב לפני הארי היותר גדול והוא כמו לבן בשלג. וכאשר אך יראה אותך עם הפתקא שלי יכנע מפניך ללכת עמך להחיצב לפני כעבר לפני אדוני. או תוציא המלך שלמה מכיסו את הפתקא אשר שלח לקרות את הנשר, ויתלה אותה על צוואר החמור וישלחיו המדברה."

כעבור חודש ימים ושלמה ישב בחצר היכלו עד כמא מלכותו. לפניו

עמרו שרי החילים והנה נשמע פהאם שאנת ארי בקול גדול וחזק ונבהלו מאוד. ואחר איזה רגעים נשמע פעם שנית שאנת ארי בקול אדיר וחזק יותר מבראשונה ויפלו ארצה איזה מן השרים נחתם פחד ובהדה. ושלמה המלך הרגיע את רוחם שלא יפחדו מאומה. וכך זה היה עוד מרע שראו את הארי. ואחר איזה רגעים התראה לפניהם פהאם במרחק קטן ארי גדול מאד כלו כבן כשנני ושתי עיניו הבריקו כברקים, וישאג הארי פעם שלישית לאות שידעו כלם כי נא להתניצב לפני המלך החדש. אז כל השרים אשר עמדו לפני שלמה המלך נפלו ארצה מגודל הפחד, וכמעט לא נותר בהם הרוח. ויגרם המלך שלמה לפני הארי את שרכיט הזהב אשר בידו, והארי נבנע מיד ויכרע על ברכיו לפני המלך. השרים קמו מן הארץ בפחד ורעדה ויטו הצדה, והארי זחל על ברכיו להתקרב לפני המלך שלמה, ואצלו גם החמור עם הפתקא על צווארו. אז הסיר המלך מן החמור את הפתקא וישלחו לחפשי רגעות על האחו. ויקרא המלך לכל העומדים לפני ויאמר להם זה הפסוק. "גם ככפיד אומת מלך מהעברו חוטא נפשו". ויצו שלמה לתת מאכל לפני הארי אח"כ נקח שלמה את תרמיו הקטן וישם בו מעט אוכל ויקרא אל הארי לעמוד לפניו וישם רמן בפיו וישב עליו כרכוב כדרך שרובב על סוסו.

ביום השלישי בא המלך שלמה בחורה אל חצר היכזו רובב על הארי הזה. ויפקד המלך על הארי הכבן הזה שיבוא לפניו פעם אחת בחודש ר"כב עליו. ומאו והלאה בא זה הארי לפני שלמה בכך ימי מלכותו פעם אחת בחודש. וירכב עליו המלך אל מחוץ חפצו. ויתחלפו לפני המלך שלמו: הנשר הזבן עם הארי הזבן בכך חצי חודש. פעם רכב ויעף המלך על הנשר למקום חפצו ופעם רכב על הארי. וכאשר בנה שלמה המלך שם על יד המדבר רחוק איזה פרסאות עיר גדולה ויקרא שמה עיר הדמר, אז רכב שלמה על הנשר ויעף לעיר הדמר ביום אחד. ועל הארי רכב לעיר הדמר במשך שלשה ימים.

ועוד מלכד נפלאות האלה נחפרסמה מאד חכמת שלמה בעולם בהשפעתו משפט צדק בגודל חכמתו בהמשפט של שתי נשים וזנות כמבואר בכתוב. וגם ידע שלמה טבע כל החיות והעופות ודגי הים, וגם טבע כל מיני האילנות שבעולם וטבע כל מקומות הארץ באיזה מקומות טוב לנשוע או קרוע. לא היתה חכמה אשר נסתרה ממנו עד שהעיד עזרי הכתוב ויחכם מכל האדם. ויבואו חכמים ומלכים מכל הארצות לשמוע את חכמתו, ומלכים אדירים בקשו קרבתו ויחשבו להם לכבוד ולתפארת להתחתן בו, ויתנו לו את בנותיהם לנשים, והן התניו והקבילה עיהן דת היהדות. וגם פרעה מלך מצרים

שהיה אז מן המלכים האדירים נתן לשלמה את בתו לאשה. וכן חידם סוך ציוי שהיה אז נחשב למוך מלכים וגם לחכם גדול, הוא שמח מאד בשמעו כי מוך שלמה על ישראל. כי חידם היה ריע לדוד אוהבו ובאשר מוך שלמה בריתו שניהם ברית אהבה.

(ה)

סוך חיי 'שלמה המלך וסדרי מלכותו בארץ.

כאשר עלה שלמה עד כהא מרכותו עשה סדרים יפים בארץ. הוא חקק את ארצו לשנים עשר פלכים כמספר שבמי ישראל. בכל פלך הפקיד נצב או שר הפלך. וכל השרים האלה היו תחת פקידת שלמון אחד אשר ישב בירושלים ויפקד שלמה שרים לקבץ את המס בכך חודש משבט אחד. וגם הכניע את כל הגוים אשר לא גורשו מארץ ישראל עד זמן מלכותו ויישימם למס לעבוד עבודתו. הוא הרים קרן ישראל דמעלה מעלה ויוציאם מעני ומשפלות לחיי פאור והדר, וירענג ישראל בימי מלכות שלמה איש איש על נחלתו תחת גפנו ותחת תאנתו במנוחה והשקט ולא נשמע קול תרועת מלחמה בארץ ויקבץ עושר והון רב עד שלא היה כסף נחשב בימי שלמה למאומה. מסולי כסף שר חמש ולשר עושר אמזת היו מונחים ברחובות כאכנים ולא היו נגנבות. ואף המשקלית שהיו בימי שלמה של זהב היו.

המלך שלמה ישב לו בהיכלו שאנן ושליו ויחי חיי פאור והדר רב. אלפי משרתים ומשרתות שרתו אותו ואת בני ביתו. כל הגפשות אשר נמצאו בהיכל המלך נחשבו רשבועים אלף, עשרות בקר ומאות צאן. מלכד חיות אהדות ועופות שונים נשחטו סירי יום ביומו להבין סכעמים לבית המלך. וגם הביא שלמה לארץ ישראל סוסים הרבה מאד מארץ מצרים, ויעש לו אלף וארבע מאות רכב ושנים עשר אלף פרשים רוכבי על סוסים לחיות סוכנים ליום קרב.

(ו)

בנין בית המקדש.

ארבע שנים עבדו מזח אשר עלה המלך שלמה על כסא מרכותו, ויגש אל בנין בית המקדש בתשוקה עזה ובכח גדול. אז שרח שלמה אל פרעת סלך

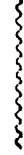
מלך פצרים שישלח לו אומנים טובים צשכר שיוכלו לבנות את בית המקדש.
מה עשה פרעה. כנם כל האצטרולוגין שלו וצפו בבני אדם שהם עתידים למות
באותה שנה ושחט אותם אצל שלמה. כאשר באו לפני שלמה צפה ברוח
הקדוש שהם עתידים למות באותו שנה, נתן להם תכריכין לקבור את מתיהן הרי
למצרים, ויכתב אל פרעה, אפשר לא ה' קד תכריכין לקבור את מתיהן הרי
לך הם ותכריכיהם. ויפן שלמה אל חירם מלך צור ויבקש ממנו שישלח לו
אומנים ובונים חכמי צב וגם שומכר לו עצי ארזים ועצי ברשים מן ההלבנון
אשר בארץ צידון. וחרם נעתר לבקשת שלמה וישלח לו הכל כאשר בקש
ממנו וחלף העצים נתן לו שלמה חטים ושמן רב. וגם עשורים עיר נתן לו
בארץ הגליל. בערך מאה וחמשים אלף עובדים הפקיד שלמה לעבוד במלאכת
בנין הבית הקדוש הזה ושבע שנים נמשכה המלאכה הגדולה. והכל מלאכת
בנין בית המקדש בשנת האחת עשרה למלכותו.

הבנין הזה היה נפלא מאד. לא היה כמוהו ליופי בכך הארצות בימים
ההם וגם בימינו לא נמצא היכל יפה כמוהו. כל צורת הבית ארכו רחבו וקומתו
וצורת כל כליו הכל מבואר בבהוב באר היטב. והרבה נסים נעשה להם בבנין
בית המקדש. כי על פי כחות הטבעיות לא היו מספיקות שבע שנים לעשות
מלאכה גדולה הזאת. אבל ראו עין בעין כי מן השמים מסייעים להם בבנין
הקדוש הזה. כי כל האומנים שהיו בונים לא מת אחד מהם ואף לא חלה
אחד מהם. לא נשבר לא מגריפה ולא קדרום ולא חש עינו של אחד מהם.
גם לא נפתח איורו ולא ניתק שררין נעלו של כל אחד מן האומנים. ועוד
היתה המלאכה כמעט גבנית מאריה ועלתה כפורחת, כי האבנים הגדולות נעשו
קלות, והיה נראה כאילו האבן נוסעת מעצמה ועולה על הבנין. כי אף הרוחות
והמזיקים היו מסייעים את המלך שלמה בבנין הזה.

ומלבד שהיו כל כלי בית המקדש זהב מזהב צפה שלמה גם את קירות
הבית פנימה עם זהב מהר. ונאמר בכתוב שהי' הזהב זהב פרוים. ופרשו
החכמים שהי' הזהב עושה פירות כי שלמה צד מן הזהב כל מיני אילנות
עץ פרי ונתן בהם כח רוחני, שכאשר האילנות שבשרה יעשו פירות, כמו
כן אלו האילנות שבבית המקדש יעשו באותו הזמן פירות של זהב. והיו
האילנות משידים פירותם ומלממין אותם ומניחים אותם לברק הבית.

כאשר בקש שלמה להבנים הארון בבית קדש הקדשים לא הי' יכול. יש
אומרים משום שהיו השערים שפלים ויש אומרים שנדבקו השערים זה בזה.
אמר שלמה כי' רנונה ולא נענה. פתח ואמר שאו שערים ראשיכם והנשא

פחדו עלם ויבוא מלך הכבוד. אמרו השעירים מי הוא זה מלך הכבוד. מיד בקשו השעירים לרועץ את ראשו, כסברו שעל עצמו אמר שלמה כך. אלולי שאמר ה' צבאות הוא מלך הכבוד מלא וגם אמר ה' עוזי וגבור ה' גבור מלחמה שאו שעירים ראשיכם. אמר להם שלמה התגדלו והתפתחו כי מלך הכבוד עריכם. מיד חלקו לו כבוד וגשאו עצמן ונכנס הארון, ויש אומרים שלא נענה שלמה עד שאמר זכרה חסדי דוד עבדך, ומיד נענה. באותו שעה נהפכו פני שונאי ישראל כשודי קדרה וידעו כל ישראל שנמחד לו לדוד על אותו עון של בת שבע.

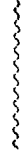

(ז)

חנוכת בית המקדש.

אחרי שנשלמה מלאכת בנין בית המקדש אסף שלמה את ישראל ויזשילמה לקדש את הבית ולחג את חג חנוכת הבית. וכאשר היה אז יהודה וישראל רבים כחול אשר על שפת הים לרב אוכלים ושותים ושומחים, ובין דהאספו קהל גדול מאד מכל הארץ לחוג את חג חנוכת הבית. ויעש להם שלמה משתה גדול, ויובחו זבחים שלמים הרבה מאד, עשרים ושנים אלף בקר, וסאה ועשרים אלף צאן. ויחקקו לכל אחר מנה גדולה של לחם בשר ויין. ולצמן הראות לעם איך שחביב לפניו היוצר חנוכת בית המקדש התחיל שלמה דחג את החג שני ימים קודם יום הכפורים, וידונו את החג הזה שבעת ימים בשמחה גדולה מאד, ולא עשו ישראל באוהה שנה יום הכפורים, רק אכלו ושתו ושמוחו ביום הכפורים כמו בשאר הימים. ואחרי כמות חג חנוכת הבית חגגו עוד שבעת ימים אחרים של חג הסכות בשמחה גדולה וישמוחו כי ישראל בניתר שמחה גדולה מאד ארבעה עשר יום. ביום הראשון של חג החנוכה, כאשר בא שלמה עם ישראל אל ההיכל הקדוש לקדש את הבית ולחג את המזבח, קרב שלמה לפני המזבח נגד כל קדש ישראל, ויכרע על ברכיו, ויפרש כפיו השמים ויתפלל תפלה ארוכה ונפלאה כמו שנזכרה בכתוב, שישמע היוצר להחיות כל איש מר נפש אישר יבוא להתחנן ודהתפלל בסקם הזה. וגם אל הנכרי אשר לא מעם ישראל הוא, אם יבוא להתפלל בבית הזה, תתקבל הפרתו בשמים. בתפלה הנפלאה הזאת הראה שלמה המלך לכל עמי הארץ, שישמח אינם שונאים לשום אומה ולשון. רק קרבתם יחפצו ושובתם ידרשו. ומכל מקום היו ישראל דואגים בדבם אולי תטאנו בזה שדחו את

יום הכפורים. וכאשר ראה היוצר את דאגת רבם יצאה בת קול מן השמים לאמר: "בולכם מומונים דחיי העולם הבא".

(ה)

שמחת הנשואין של המלך שלמה עם בת פרעה.

האמנם שכפי הנזכר בכתוב התחנן שלמה עם בת פרעה בחתלת בנין בית המקדש. אבל לא חנן את חג הנשואין במשך שבעת השנים שנמשך בנין בית המקדש. והוא אי-לבעבור עיני רצח שלמה דהקדים שום שמחה אשר קודם השמחה של חנוכת בית המקדש. או אולי משום שעריין לא הכיר שלמה בבת פרעה אם היא ראויה להקרא נברת ומיכה יותר משאר הנשים אשר לרץ. ובמשך שבע שנים חאלה הכיר בה שריא חיובה יותר משאר הנשים כי היא היתה חכמה נדודה ובקאה בהרבה חכמות יותר משאר הנשים, ושלמה החכם מכך אדם אהב מאד את לבב חכמה, לכן בחר בבת פרעה לעמר אותה בשם נברת ומלכה וחנו עמה שמחת נשואין. ולמען ישתתפו בשמחתו כל ישראל כחר לעשות שמחה הוות בהתאסף כל ישראל לשמחת ההגינה של חנוכת בית המקדש. וגם למען הראות לכל ישראל שחביב לפני היוצר דביקותו עם ישראל והשראת שכינתו בבית המקדש ושמחתו על ישראל לבעבור זה כמושח חנון על כלה. וכמו שדרשו חז"ל על הכתוב ויהי ביום כרות משה דהקים את המשכן. כלות כהיב בכף פתחה, למר עיבויס הקמת דמשכן היו ישראל ככלה הנכנסת לחופה. ובקש שלמה להראות לכל ישראל שזה הענין שרי אז אצל משה ביום הקמת המשכן נעשה עתה אצל שלמה ביום חנוכת בית המקדש. לואת עשה חג החונתו עם בת פרעה כליל דהאשון שד חנוכת הבית דהיות לפני כד ישראל ענין החונתו למשך שויבנו ער ידו את הנמשך. ובעבור זה המשיך זמן חנוכת הבית שבעת ימים כמו שעושין שבעת ימי המשתה לכשוואין. ובכן אין להאשים בענין זה את שלמה המלך ידידיה ואל חננו במשיחו. וזה המאשים את קדוש משיחנו בענין זה אינו אלא טועה. כי רעיון מדרר עמיך ונשגב מסור קדושים ממון בענין זה. ומה שנזכר במדרשים שנחשב לשלמה ענין זה לחטא ושבשכיר זה ער על דעתו שד מסקם להחריב את ירושלים. כל זה היה מצד בת פרעה שלא התנה ראיה דהיות למשך בענין נשגב הזה. ושלמה המלך נכשר בה בשונג על דרך שנכשר בשאר דתשים שדו לעת זקנתו. שדכעבור גורד קדישתו וגדול הקידוש

חמיר בעיניי שכלים רחוניים, ומחשבתו היתה רבוקה תמיד בענינים נבונים מאד, דכן לא ה' לו עת ולא כח הצמצום להשפיל עצמו כזה לחקור ולעיין בדרך נשיו ותהיכותיהן לדעת מה שטמון בכבן. וכן ה' כזאת בימי נעוריו עם בת פרעה שאעפ"י שנתגיירה היתה קשורה עדיין באהבת עבודה אלילים כדרך המצרים והמבני יכין כל זה מן המדרשים.

וזה לשון המדרש רבה מפרשת שמיני ומפרשת בהעלתך. איך יודן כל אותן שבעה שנים שבנה שלמה בית המקדש לא שחה בה' יין, ובאותו הלילה שהשיש מלאכת בית המקדש נשא את בתיה בת פרעה ושהה יין באותו הלילה. והיו שם שתי צהירות, צהלת שפחת בית המקדש וצהרת בת פרעה. ועלתה צהלת שפחת בת פרעה ויהר מצהלת שפחת בית המקדש. והיותו שאומרים המשר, הכל מחניפים למלך. אמר הקב"ה של מי אקבל. שר אלו או שר אלו. באותה שעה עלתה במחשבתו לפני הקב"ה להחריב את ירושלים. והרד כי על אפי ועד חמתי היתה לי העיר הזאת וגו' (ירמ' ל"ב) א"ר הלל בר היכני כזה שהוא עובר במקום המסונף ועקם חוטמו. ואיתא עיר בשיש ובמדרש כשנשא שלמה את בת פרעה ירד המלך נבריא. ויש נודסין המלאך סיכאל. ונעץ קנה בים והעלה ער' שרמון ועליו נבנה עיר רומא. א"ר חנניא שמנים מיני ריקודין רקרה בת פרעה באותו הלילה. ורבנן אמרי אף מיני זמר הכניסו לו בת פרעה והיתה מצוה לומר לפניו באותו הלילה. והיתה אומרת לו. כך מומרין לפני ע"ז פלוגית, ובן מומרין לפני ע"ז פלוגית. ועוד מה עשתה בת פרעה שפחה זו למעלה בהיכנו מין יריעה של תכלת הרומה דרקע שנבקעו בה כל מיני אכנים טובות ומרגליות שהיו מבהיקות כעין כוכבי השמים. וכל זמן שהי שלמה רוצה לעמוד היה רואה למעלה אותן הבוככים וכסבר שעור לילה, והיה ישן לו עד ארבע שעות ביום, ומפתחות של בית המקדש היו נתונות תחת ראשו. ובאותו היום נתקרב התמיד בארבע שעות. והיו ישראל עצבים שהי יום חנוכה בית המקדש ולא היו יכולין לעשות עבודת בית המקדש מפני שהי שלמה ישן, והיו מחזירים להקיצו מפני אימת המלכות. הלכו והודיעו לבת שבע אמו, והלכה היא והקיצה אותו, והיתה מוכיחתו ואומרת לו. מה ברי. הכי יודעין שאביך ירא שמים היה, עכשיו יאמרו בן בת שבע הוא. אמו גרמה לו. ומה בר כמני. כל הגשים של בית אביך כיון שמתעברות שוב אין רואות פני המלך. ואני דחקתי ונכנסתי כדי שיהא לי יין מוכן ומוזין בחורה. ומה בר נדרי. כל הגשים של בית אביך כיון שמתעברות היו נודדות ואומרות. יהיה לנו בן הגון למלכות. ואני נדדתי אפרתי. יהיה לי בן ציון ומלומד בחורה והגון לנביאות. וכיון שבא נמן

הבניא ואמר לאבדך. הנה בן נולד קך וגו'. כי שלמה ידעה שמו. היתה כד אחת נודרת ואומרת. אם מעמדת אני הבן שלמה, אני מקרבת כד קרבתו שבתורה. ועכשיו עמדתי וקרבתו בידך, ואתה ישן. אז תתן דנשים חזק אמרה לו. בני, דוד המלך על ידי שהיו שטופים בזמה נמחו מן העולם. ויש אומרים ירבעם בן נבט עמד וכנס שמנים אלף סתוך שבטו גבנם ושלמה וזוכיו וכו'ישו בפני רבים. אמר לו הקב"ה, למה אתה מוכיח ומכיישו ברכים, נשיא הוא בישראל, חייך שאני ממעיטך משרדו ואין אתה יכול לעמוד בה. וכך היה כיון שנכנס ירבעם למלכות, מיד ויאשם בבעל וגו'.

(12)

מעשה הנפלא שהממין שלמה המלך אוצרות דוד אביו בהמערדה של קבר דוד אביו, והורדם המלך בקש לכנס לשם וניזק.

ויבא שלמה את קרשי דוד אביו וגו' את הכסף ואת הזהב ואת הכלים נתן באוצרות בית ה'. מפני מה לא השהמש שלמה עם האוצרות שהביך דוד אביו לצורך בנין הבית. אמרו בזה כמה טעמים, יש אומרים בשביל שאם יחרב בית המקדש ע"י מלחמה לא יהיו אומות העולם אומרים, דוד החרב בתי אלהינו והיציא שלל והון רב מהם ועשה לו מזה בית המקדש. עתה התעוררו אלהינו ונקמו את נקמתם והחריבו בנין דוד. לפיכך לא רצה שלמה לקחת אוצרות אביו לצורך בנין בית המקדש. ויש אומרים שנענש דוד על שלא פתח אלף האוצרות להזין ולהחיות בהם נפשות ישראל בשלשת השנים של הרעב שהיה בימי דוד. לפיכך סאם היוצד באוצרות האלה. ויש אומרים שבשביל שאף האוצרות קבץ דוד בכח החרב המקדש ימיו של האדם, ובית המקדש נעשה להאריך ימיו של האדם. אמר שלמה אינו בדין לעשות בית המקדש מן כסף וזהב של חרב המלחמה.

ויקח שלמה את כל האוצרות שהניח אביו לצורך בנין בית המקדש ויממנם בתוך המערה של קבר אביו. ולא ידע איש זר מקום הדוא שנממן בו האוצרות. רק נגלה זה הסוד דמלכי בית דוד בלבד. ומלכי בית דוד מסרו אחד לשני הסוד הזה, ולאחר הארכן בית הראשון שפסקה מלכות בית דוד נסבר ג"כ הסוד הזה. אחד שנבנה ביה השני ובית השמונאי נמלך המלכות על

יהודה וירושלים הי' עת קשה וצרה גדולה ע"י ישראל. שהציר להם מאד המלך אנמיוכס, והקפץ את ירושלים בחילו הגדול, ונעשה רעב בעיר. ויהיעצו בית חשמונאי עם הסנהדרין מה לעשות, כי משה ידס לצאת ולהלחם עם אנמיוכס. והחליטו לשחדו בכסף שילך מאתם. וישלחו שליחים לאנמיוכס על אודות זה. והשיב שבאשר יתנו לו ג' אלפים ככר ילך כסף מהם לארצו. ולא הי' להם לישראל מקום מאין דגבות הון רב כזה.

הי' שם זקן אחד בן כואה ועשר שנים, עמנואל שמו. ויבא לפני הכהן הגדול ויאמר לו שהוא יודע שנממן אוניד גדול בתוך המערה של קברי מלכי בית דוד. ולא במערה היותר פנימית שנמצאים שם הקברים אלא במערה קדומה וחיצונה. אבל אינו יודע בדיוק איזה מקום האוצר. ע"כ יעץ הזקן שהכהן הגדול תלכוש בחשן המשפט יעשה שאלה לשמים, שיהיועו לו מן השמים צורך הצלת כלל ישראל איזה מקום האוצר. הכהן הגדול עשה כרביי הזקן וכאה לו תשובה כזה, התכה אשר בנה נח שלש מאות אמה ארכה, חמישים אמה רחבה ושלשים אמה קומתה. הבית אשר בנה שלמה ששים אמה ארכו, עשרים רחבו ושלשים אמה קומתו. צא וחשוב וישאר לך שנים מן הדרום. ואחר מן הצפון. שתי הקומות תחבר מול פניך ויהסר לך אמה מזה ואמה מזה. תעמיק שלש אמות, תגביה אמה אחת ויתגלה לך מקום האוצר."

הכהן הגדול עם הסנהדרין עיינו וחקרו, דרשו והשכילו, איך לחשוב ילדיהן הוכן התשובה. וילכו בהבא לפי חשבונם ויחפרו וימצאו במקום ההוא מבוא אל מערה אחרת. ושם מצאו מונחים כל האוצרות שהמסין שלמה המלך. הוציאו משם שלשת אלפים ככר כסף ונתנו לאנמיוכס ויך מאתם לארצו. מאז ההלאה נשאר זה הסוד אצל החשמונאים כהגנים הגדולים שמסרו אחד לשני בסוד מורות איזה הוא בדיוק מקום האוצר.

כאשר מלך הורדס בחזקת היר ע"י יהודה וירושלים, לא ידע מזה הסוד, איזה הוא מקום האוצרות, כי לא רצו לגלות לו. יען עשו חרם ביניהם שלא לגלות זה הסוד לאיש זר, אשר לא יחשב בין הכהנים הגדולים. ויהיה עת צרה ליעקב שהורדס נלחם עם החשמונאים והרג אותם. אז נילא אחד מהם כהורדס זה הסוד בשביל שיניח אצלו בחיים ולא ירגנו. אבל אחד שנועד להורדס זה הסוד אמר כזה שגלה לו את הסוד: "חייב מיתה אתה, בשביל שעבדת על החרם, ועור שאם אניהך בחיים אז תגלה זה הסוד גם לאחר זולתי". ובערמה זו הרג גם אותו כחרכו. אחד זה הי' עת לשנצרך הורדס לשחד את השרים אשר ברומא שסיעתו למלך בירושלים, אז הוציא גם הורדס מן

המסדה

המערה ההיא שלשת אלפים כבר כסף וישלחם לרומא. ובבחי זה נצח הוֹרֵדִים את מתנגדיהם ויכריעם ויכניעם תחתיו.

עבור איוה שנים אחר המעשה ההוא חשק הורדם ליכנס אל תוך המערה היותר פנימית שנמצאים שם קברי מלכי בית דוד. ויאמר בלבו. הלא גם אנכי מלך עד יהודה וירושלים. וגם אנכי בנתי בית המקדש כמו שלמה המלך, ולמה ימנע ממני מלבוא אל תוך המערה הפנימית לראות קברי מלכי בית דוד, ולמה ימנע ממני להכין לי בחיים מנוחה אחרי מותי, כחצוב לי שם קבר יפה כמו שעשו מלכי בית דוד. ויבחר לו הורדם שני נערים אנשי חיד, נתן בידהם אבוקות של אור אשר לא יכבו מכד רוח וילך אתם בסתר אל תוך המערות של קברי מלכי בית דוד. וכאשר יש שם איזו מערות, מערה לפניו מן המערה, התנהג הורדם עמהם כך. הוא צוה עליהם ללכת בשלום בראשונה הרחק ממנו. וכאשר ראה הורדם במרחק ששני נערי עברו בשלום מערה הראשונה ומתחילים דיכנס לשניה, או נכנס הורדם למערה הראשונה. וכאשר עברו הנערים מערה השניה בשלום והתחילו ליכנס למערה השנייה, אז נכנס הורדם למערה השניה. והסוף היה שבקשו ליכנס עוד למערה אחת. ויהי כאשר אך פתחו את הדלת, פרץ משם אש להבה בכח וברעש גדול מאד ונשרפו הנערים כרעם, ומכח הרעש של פריצת השלהבת השלכו משם גויהם של שני הנערים הנשרפים במרחק רב עד המקום שעמד שם הורדם.

כאשר ראה הורדם את השלהבת הגדולה והנוראה ושנשלכו לפניו גויות נערי הנשרפים, נתבהל מאד ואחזתו רעדה ויפול על פניו עד שלא נותר בו כח ללכת חוצה מן המערה עד רגליו, רק וצר עצמו על ידיו ורגליו עד לחוץ המערה, ושם נתעקף ובקישוי גדול החזיק אותו והשיבו רוחו אליו. אבל שלשה ימים אחר זה לא היה יכול לדבר מאומה ולא היה יכול לספר מה שקרה לו. רק ביום הרביעי החזיר לו כח הריבור ויספר כל מה שראה. אז פקד להוציא תיכף מן המערה שני גויות הנשרפים וראו כלם שהיו כמו נחלי אש ולמען כפר ער מעשיו ומחשבתו הרעה בנה הורדם אחר כך עד פתח המערה מבחוץ בנין גדול ומפואר עם פתחים שר ברזל מצופים זהב. אמנם מִצֵּדֶה ההוא נהרס, כל מה שעשה לא היה ברעת שלמה והתנהג כאיש מוכה בשגעון, וכל ימיו היה מלא כעס ורגז עם הרבה מכאובים, ולא טוב היתה אחריתו. ומאז ער היום הזה לא נכנס עוד איש זר במערה הפנימית של קברי מלכי בית דוד.

(י)

היכל שלמה ותבנית כסא מלכותו.

אחרי כלות שלמה כל עבודת בנין בית המקדש, החל לבנות עבודת היכל גדול נהדר ומפואר. ויען כי לא היה זה בנין של מצוה כמו בנין בית המקדש התעצל מעט שלמה המלך בבנין ההיכל וארכה עבודתו עד שלש עשרה שנה. ויהי בנין נפלא ומפואר מאד כמבואר גדלו ותבניתו בכתוב. מלכי אומות העולם מכל קצוי ארץ כאו לדאות היכל שלמה, והתפלאו מאד על יפיו והדרו, על מרבית זהב כסף ונחשת אכנים מונות ושאר סגולות המלכים שנמצאו כהיכלו אשר כלו אומד כבוד. וכאשר התפלאו כלם על הדרת היכל כבודו השהוטמו עוד הרכה יותר על הדרת כבוד כסא מלכותו. בכתוב ויעש המלך כסא שן גדול ויצפהו זהב מופז. ויען כי לא נמצא כספרים המצויים במדינותנו ציור תבנית הכסא לכל פרטותיה. ואף גם בהתרגום שני יש הרבה דברים מעורככים בענין הכסא. על כן יגעתי בזה חפשי חקתי ורדשתי כמדרשוים שונים וכספרים קדמונים והוצאתי מהם ציור תבנית הכסא בשלימות לכל פרטיו.

זה מעשה הכסא. הכסא היה גדול מאד כמו היכל גדול וגבוה. והוא נחלק לשלוש חלקים, תחתים, שנים, ושדשיים. לא היה להכסא רק שני צדדים, פנים, ואחור. צד הפנים היה כתבנית חצי גרון עגול. וצד האחור היה ישר, כדמיון הקשת ומיתרו. לצד האחור של הכסא, שהוא המיתר וצד הישר, היה בערך קרוב לחמישים אמה מן קצה הימין עד קצה השמאל, שהוא ארכו של הכסא. ולצד החצי עיגול שהוא הקשת היה בערך קרוב לחמשה ושבעה אמה. ומן אמצע צד הישר עד אמצע צד הקשת, על השטח של התחלת חלק האמצעי של הכסא. אשר שם עמדו ע"כ כסאית למשפט, היה בערך חמשה ועשרים אמה, שהוא רוחב הכסא. ותחת חלק התחתון של הכסא במקום היסוד שלו ה' רחבו מן אמצע המיתר עד אמצע הקשת בערך שלשים אמה. וארכו של היסוד מרחת היה כמו ממעל בערך קרוב לחמישים אמה. וכפי המבואר בכתוב עשה שלמה אידם גדול שיעמד שם הכסא. ונקרא בכתוב אולם המכורים או אולם הכסא שה' חמישים אמה ארכו ושלשים אמה רחבו כמבואר בהתוכ. נמצא שהכסא היה ממלא את כל ההלל של האולם. ולפני אולם הכסא בנה שלמה עוד אולם גדול שנקרא אולם המשפט כמבואר בכתוב והוא היה עכור כל העם הכאים למשפט והכאים ראות המשפט. אמנם לא עמד הכסא שם תמיד באולם המשפט. כי בעת שהיה שם אויר מחניק נחם

ביותר בתוך האולם בחר שלמה המלך לשבת ולשפוט בתוך חצר גדול שהיה דפני היכלו. ואז כאשר ישב שלמה על הכסא הזה ביחד עם כל הסנהדרין, החק באצבעו על איזה כפתור הקביע בהכסא, והיכה נסע עם הכסא החוצה, וימקום אשר יחפץ יפנו. ונעשה זאת ע"י מוכני נפלא אשר פעדה פעולות שונות על הכסא כבח עלקמרי. והמוכנות של העלקמרי היו קבועות ושמונות בחלל הכסא של חלקו התחתון. והכסא עמד על רגלים שהיו קבוע בקציהם גלגלים, שהיו במעשה איפן בתוך האופן, כדי שהיו ביכולת לנסוע עם הכסא בכל צד.

נובה הכסא מן יסודו עד התחלת הכפה אשר ממער להכסא, היה בערך

עשר אמות. הא כיצד? חלק התחתון של הכסא היה גבוה שלש אמות. ובהצד של פני הכסא היה לו שיש מעלות מן היסוד של הכסא עד התחלת שטח חלק האמצעי של הכסא. כל מעלה היתה גבוה חצי אמה ורחבה קרוב לאמה. ובכן היו תופסים כל השש מעלות מן דוחב הכסא בערך חמש אמות. ורזאות לא נשאר על שטח חלק אמצעי של הכסא מן אמצע המיתר עד אמצע הקשת רק בערך כ"ה אמות. אבל מן מרת אורך הכסא לא נחמד כלום בהשטח של חלקו האמצעי ע"י השש מעלות. והן ביסוד הכסא והן בהשטח של חלקו האמצעי היה מרת ארכו בערך חמישים אמה.

שנים עשר אריים עומדים שם על שש המעלות מזה וזוה. והיו נעשים מן זהב טהור. ולעומתם שנים עשר נשרי זהב טהור. וכך היו סד עמידתן: בצד הימין של כל מעלה עמד אריה זהב, ולעומתו עמד נשר זהב פנים בפנים, וכן בצד השמאל של כל מעלה עמד אריה זהב ולעומתו עמד נשר זהב פנים בפנים. וכך היו על כל השאר מעלות. ועוד מלבד זה היו רבוצים על המעלה הראשונה באמצע המערה מצד אחד שור זהב ולעומתו אריה זהב פנים בפנים. על אמצעית מעלה השניה רבץ מצד אחד זאב זהב, ולעומתו רבץ כבש זהב פנים בפנים. על אמצעית מעלה השלישית רבץ מצד אחד נמר זהב, ולעומתו רבץ נמל זהב פנים בפנים. על אמצעית מעלה הרביעית רבץ מצד אחד נשר זהב, ולעומתו טווס זהב פנים בפנים. על אמצעית מעלה החמישית רבץ מצד אחד חתול זהב, ולעומתו תרנגול זהב פנים בפנים. עד אמצעית מעלה הששית רבץ מצד אחד נץ זהב, ולעומתו יונה זהב פנים בפנים. נשלם בזה חלק התחתון של הכסא.

חלק האמצעי של הכסא הוא עיקר מושב הכסא. תבנית שטח הקרקע מן חלק האמצעי של הכסא כבר נזכר לעיל שהיה בדמות חצי עיגול כמו מיתר וקשת. צד האחד של הכסא הוא המיתר קרוב לחמישים אמה ארכו. וצד הפנים של הכסא הוא הקשת קו של חמשה ושבועים אמה יסוב אותו. הקו אשר

אשר מן אמצע המיתר עד אמצע הקשת שכנגדו ארבו כ"ה אמה. מסביב סביב לשטח הכסא ממעל היתה קבועה לשכבה או סורג של זהב גבוה אמה. הכהניב אומר, ויראש ענול לכסא מאחוריו, וידות מזה ומזה אל מקום השכבה. ושנים אריות עומדים אצל הירדות. זה הראש הענול הי' סמוך בערך קרוב לשתי אמות לצד אחוריו הכסא באמצעו. והיה תופס שתי אמות על שתי אמות ענולות. הגובה שריו היה חצי אמה. שש אמות של הסוכב מן הראש הענול הזה הי' מצופה עם שבכת זהב מזהר מעשה פטורים ציצים פרחים וזושנים מצוירים עם הגוונים שלהם. והיה נראה כאילו באמת הם צימוחם שם. ומסביב לראש הענול הזה הי' דוכן תנין גדול של זהב שש אמות ארכו. והי' מצויר עם הגוונים של התנין, והי' נראה כמו תנין חי דוכן ומקף את הראש הענול של הכסא. על ראש הענול הזה עמד כסא זהב מופז, משובץ כלו עם אבנים טובות ומרגליות וכל מיני אבן יקרה, שהיו מתנוצצים ככוכבים ברקיע שמים מהירים. וזה הכסא נועד לישיבת המלך שלמה. השתי ידות אשר מזה ומזה למקום השבת היו נעשים מן שני בנות הים של זהב מהור, הנקראים, דלפנים. וכדשונות העמים נקראים, ריזאלקא. שהם בריות הים אשר חק העליון שלהם הוא תבנית מין אנושי, וחלק התחתון שלהם הוא תבנית דג. ושני הדלפנים האלה היו ממולאים עם הרבה מיני בשמים. ולא הי' שם במצב העמידה ביישר, רק שחלק התחתון שלהם שהיה כתבנית דג הי' במצב השכיבה אצל מקום השבת מזה ומזה. באופן שיוכל המלך לסמוך את ידיו עליהם. והיו מצופין חצין עם לבוש משי של גוונים כאלה, שהיה נראה לכל כאילו מתנוצץ עליהם קשקשים. וחלק העליון שלהם תבנית האנושי לא הי' מצופה והי' במצב העמידה, ממים עם ראשיהם זה כזה פנים בפנים, רחוק מעט אחד מחבירו. באופן שכאשר הי' המלך יושב על הכסא, היו פיות של שני ראשי הדלפנים סמוכות לאוני המלך, ומוציאות ריח טוב ונעים מן המיני בשמים אשר בקרבן, והי' נראה כאילו מלחשים לאוני המלך. ואצל השתי ידות אשר מזה ומזה היו עומדים שני אריות זהב. אחריהם אל צד האחר של הכסא ופניהם לצד הפנים. ועיניהם ומפיקים אימה לא יניחו ויריגעו בחוריהם אף רגע, רק שהיו מתנועעים שם והיה נראה כאילו מביטים על העם. בצד האחר של הכסא עמדו ארבעה ועשרים גפני זהב. שנים עשר מצד אחד של הראש הענול עד קצה הכסא. ושנים עשר מצד השני גם כן עד קצה השני של הכסא. גובה האילנות הי' מן שלש ועד ארבע אמות. בין האילנות באמצע אחורי הכסא, לעומת אחורי ראש הענול של הכסא, עמדו שני עמודי שיש יפים מאד וכותרת זהב לכל עמוד. גובה העמודים מלבד

הכותרות שבהם היה ה' אמות. הריח שפ' בין שני העמודים האלה היה בערך קרוב לשנאי אמות. עץ שני העמודים מתחת לכותרות היה מינוח לכת שש והב רחב אמה, ועץ הלוח עמד ארון קודש של זהב פהור עם ספר הורה קטנה יפה מאד. עץ שני כותרות העמודים עמדו שני נשרי זהב גדולים מזה אחד ומהו אחד, ועץ ארון הקודש עמד נשר גדול של זהב והיה תופס בפיו את הכתר מלכות. ומן הלוח הזה שעמד עליו ארון הקודש, יצא בעין קנה בדמות חצי עיגול כמו קשת, לפני פתח ארון הקודש מתחת, ולא די' פני הקשת נומה למעלה כי אם אל מול ראש העיגול שר הכסא, ועל הקשת הזה עמדה יונה גדולה של זהב. פניה כלפי העם.

בין שני עמודי שישי ההם. משוך כעט לצד הראש העגול של הכסא. ולא בקוץ ממש, עמדה מנורה זהב טהור גבוה מן ג' עד ד' אמות. והיה עשויה כדמיון המנורה של בית המקדש עם הכפתורים, הגביעים והפרחים. ורק בזה היתה מנורה זו נשתנה מן המנורה של בית המקדש, שהיו יוצאים מצדה האחד שבעה קנים, וכנגדם מצד השני יצאו ג'כ שבעה קנים. ונוף המנורה שהוא קנה האמצעי הי' גבוה יותר מן היי' קנים, ועליו קצרת זהב, ובתוך הקצרה עמד כד זהב טהור עם שמן זית וך כהית למאור, לצורך המנורה של בית המקדש. בין שני העמודים בתוך ממש עמד שלחן זהב קטן עם כסא אשר ישב שם סופר המלך. אצל המנורה עמד חבית קטן של זהב מלא עם שמן זית וך, לצורך הארת המנורה שר הכסא. על חבית זהב הזה היה מציור תבנית עליו הכהן הגדול, ושני לוחות שר זהב כדמות ענפי עץ יצאו למעלה מן חבית הזהב, ועליהם היו מציורים תבנית שני בני עצי חפני ופנים. על שני הענפים האלה היו תלויים שני פכים זהב לשאוב עמדם שמן מן החבית, ועליהם היו מציורים תבנית שני בני אהרן נרב ואביהוא. ועל שבעת קני המנורה אשר מצד אחד היו מציורים תבנית שבעה אבות העולם, שוים: אדם, נח, שם, אברהם, יצחק, יעקב ודוד. ועל שבעה קני המנורה אשר מצד השני היו מציורים שבעה חסדי העולם, שהם: לוי, קהת, עמרם, משה, אהרן. אלדד ומידר.

בצד פני הכסא שורה כחצי גורן עגול אל מול פני שלמה המלך עמדו שבעים כסאות זהב עבד המנהדרין. חמשה ושלשים כסאות מצד אחד וחמשה ושלשים כסאות מצד השני. רוחב כל כסא אמה. בין כסא לכסא היה מעט ריח, באופן שנשאור באמצעי הקשת מקום פניו רוחב שתי אמות. ודרך שם עלה המלך לשלמה לשבת על כסא מלכותו. ועיד שני כסאות זהב, שהיו מעט גדולים יותר מן השבעים כסאות, עמדו מזה אחד ומזה אחד אצל שני האריות

שעמדו

שעמדו אצל שתי הידית, והם היו מוכנים לשבת עליהם הכהן הגדוד וסגן הזבחים, פניהם כלפי הסנהדרין והעם. נשלם כזה חלק האמצעי של הכסא. חלק השלישי שהוא חלק העליון של הכסא, היה כעין גג כרמות כיפה עגולה, ממעד חלק האמצעי של הכסא לעומת אמצעותו. מן שטח קרקעת חלק האמצעי של הכסא עד שפת הכיפה שמלמטה הי' שבע אמות. מדת נוכה של הכיפה עצמה הי' שלש אמות. מן קצה אחד של שפת הכיפה שמלמטה עד קצה שפת הכיפה שבגגדה היה חמשה ועשרים אמה. הכיפה הייתה נקבעת ונשענת על שתי קשתות. רגלי הקשתות עמדו שהים מהן על שטח קרקעת חלק האמצעי של הכסא לצד אחורי הכסא. רגל אחת מקצה מזוה, ורגל השני מקצה מזוה, ועוד שתי רגלי הקשתות עמדו על שני המקציעות של מעלה הששית, רגל אחת במקציע המעלה מזוה ורגל השנית במקציע המעלה מזוה. הקשתות היו מונחים ונקבעים זה על זה באלכסון. למישל אם נתפוס יצד אחורי הכסא שהוא המיתר היה צד מזרחי, ופני דכסא היה צד מערכי, באופן הזה נוכל לצייר שקשת אחת עמרו רגליה, אחת על שטח חלק האמצעי לצד אחורי הכסא בקרן דרומית מזרחית. ורגל השנית לצד הפנים של הכסא על מקציע מעלה הששית בקרן צפונית מערבית. וקשת השני עמדו רגליה, אחת על שטח חלק האמצעי לצד אחורי הכסא בקרן מזרחית צפונית. ורגל השנית לצד הפנים של הכסא על מקציע מעלה הששית בקרן מערבית דרומית.

ארכע רגלות הקשתות לא היו דומות בהואריהן. כי שתי רגלי הקשתות שעמדו לצד פני הכסא על שני המקציעות של מעלה הששית, היו רחבות בערך חצי אמה ועבות כערך ג' אצבעות. ולא היו חזקים ממעל רק שהיה סמקעל על השפוע שדרם כעין שניים וחרוצים כדי שבאשר ישב שלמה על כסאו, יוכלו האריות והנשרים העומדים על שש המערכות, למפס ולעלות דרך שתי הרגלים האלה על הכיפה ממעל. ושאר שתי רגלי הקשתות, שעמדו לצד אחורי הכסא על שטח חלק האמצעי שלו בשני קרנותיו, היו עבות ועגורות. שתי הקשתות האלה לא היו מן זהב רק מן נחשת קלל.

הכיפה עצמה לא הייתה יכולה לשמש במקום גג לחסות עד הכסא בנושם ומטר, כי הייתה נעשית מן חושי נחשת קלל כעין שכבה מעשה ארג, ובין החושים היו נקבים מרווחים, והחושים היו קרועים ומחוכרים אל שפת הכיפה שמלמטה, שהייתה מן קנה זהב עגול ועב, אשר קו מאה וחמשים אמה יסוב אותו. והכיפה הייתה נעשית רק לנוי ולהפליא נפלאות. כי כאשר ישב המלך שלמה על כסאו דחק באצבעו על איוה כפתור, ואז קמו שנים עשר האריות

ושנים עשר הנשרים העומדים על שש מעלות הכסא, והיו מטפסים דרך שתי רגלי הקשתות לשם פני הכסא, אשר עמדו על שני המקצועות של מעלה הששית והיו עורים ויושבים על הכיפה ממעל בסדר נכון ויפה זה אצל זה, וזו זוג, אריה אצל נשר, ונשר אצל אריה. וכאשר אך בקל שלמה לידת מהכסא, דחק על כפתור אחר, ואז ירדו הארזים והנשרים מן הכיפה גם כן דרך אותן שתי רגלות הקשתות של פני הכסא והלכו ועמדו על מקומם ומשמרתם על מעלות הכסא. מן ראש הכיפה למעלה יצא מקד זהב עם דגל זהב שהיה מצויר עליו כעין מנן דוד, ועל קצה המקל שעל הדגל ממעל עמדה יונה שעל זנבה האוחות בפיה נץ זהב, וצואר הנץ החובב כפי היונה. נשלם כזה חלק הישרישי של כסא שלמה, ועתה אזכיר הכעלות הנוראות והנפלאות אשר פעלה הכסא.

(יא)

פעולות הנוראות והנפלאות שנראו על כסא שלמה.

הסוד הגדול של סדר העליה על הכסא דרך שש המעלות לא ידע איש זולת שלמה המלך בדבדו. ואך הוא הבין והכיר בחכמתו הגדולה לצמצם בדיוק את המקום שנצרך להציג עליו הרגל בראשונה, וכאשר התחיל המלך שלמה לעלות על הכסא והציג כף רגלו על המעלה הראשונה, היה שורר הזהב, אשר רבץ על המעלה הראשונים, מציג דגל המלך השנית על מעלה השניה. והיכף עשה כן הזאב הרובץ שם על מעלה השניה, שהציג את רגל המלך על מעלה השלישית. וכן עשה הנמר שעל מעלה השלישית. וכן עשה הנשר שעל מעלה הרביעית. וכן עשה החתול שעל מעלה החמישית. וכן עשה הנץ שעל מעלה מעלה השישית. וכאשר עמד המלך על שטח קרקעת חלק האמצעי של הכסא ויקרב אל מקום שבחו, אז עפו אליו שני הנשרים הגדולים העומדים על שני עמודי שיש, והיו לוקחים את המלך תחת זרועותיו ומעלים אותו ומושיבים אותו על הכסא שעמד על הראש הענוני של הכסא כנזכר לעיל. ואחר שישב שם המלך רחק באצבעו על איזה כפתור וסיד היה מעופף אליו הנשר הגדול העומד על ארון הקודש עם הכתר מלכות בפיו. והיה הנשר לוקח את הכתר ונתן אותו על ראש המלך וחזר למקומו. וכאשר בקל המלך ללכת ממקומו חזר הנשר וחטף בפיו את הכתר מעל ראשו המלך ושב על מקומו.

אחר שעשו הנשרים את פעולתם, דחק עוד המלך באצבעו על איזה לפתור, ומיד פתחה היונה שעמדה לפני ארון הקודש את פתח הארון ולקחה משם ספר תורה קטנה דעפה על ברכי המלך. ויקח המלך ממנה את הספר תורה ויתנה בחיקו והיונה חזרה עז מקומה. וכאשר בקש המלך לכת משם חזרה היונה על ברכי המלך ולקחה ממנו את הספר תורה והניחה אותה בתוך ארון הקודש ושוב חזרה לעמוד על מקומה ומשמרתה לפי ארון הקודש.

אחר שעשתה גם היונה את פעולתה שוב דחק המלך באצבעו על איזה כפתור, ומיד התחיל התנין הגדול, הרובץ מסביב לראש העגול של הכסא אשר שם מושב המלך, לזחוק על בטנו כמו תנין חי. וכך זחל על הקרקע בהיקף מסביב לראש העגול של הכסא פעם אחר פעם כלי מרגיע. ואז היו השנים עשר אריים ושנים עשר הנשרים מטפסים זה אחר זה, זוג זוג, אר ונשרו, ארי ונשרו, על שתי רגלי הקשתות, שעמדו על שתי המקצועות של מעלה הששית, והיו עוזים דרך שם על הכיפה אשר ממעל להכסא, ויעמדו שם על הכיפה מסביב סביב כסדר נכון ויפה, עד שכבש המלך ללכת משם. ואז שוב דחק המלך באיזה כפתור, ומיד נח התנין עז מקומו ופסק מלהזיח, וגם שנים עשר האריים ושנים עשר הנשרים ירדו מעל הכיפה דרך איתן שתי רגלי הקשתות, וחזרו כלם על מקומם ויעמדו על משמרתם על שש מעלות הכסא.

ועוד הראתה הכסא פעולה אחת נפלאה מאד, שכאשר ישב המלך על המשפט והכיר ברוח קדשו שכאו לפניו עדי שקר להעיר שקר לפניו, אז דחק המלך באצבעו על איזה כפתור, ומיד נעשה רעש גדול מן החיות והעופות שעל הכסא, כאלו רצו כלם לכיוע חיים את העדים ולקרוע אותם לגזרים. האריות שואנים, השור נועה, הזאב נדהק, הכבש פועה, הגמר צועק, הגמל נאנח ובוכה, החמול מיללת, השוים מיכבת, התרנגול קורא בקול עז, והנץ מצפצף, היונה רועשת, וכלם מבקשים לחטוף את לב העדים ולאיים עליהם שלא יעירו עדות שקר. ומיד נופל עליהם אימה ופחד ומרהררים תשובה כלם ואומרים האמת המהור.

כל מלכי אומות העולם אשר שמעו את שמע שלמה המלך, כבוד הוכלו, וכסא מלכותו, הודו והדרו, היו באים ממרחק להשתחות לפניו והיו משבחים ומהללים למי שברא העולם, ומפארים את עם ישראל, ואומרים אשרי העם שכבה לו אשרי העם וגו'. וכאשר עלה נבוכדנצר מלך בבל והחריב את ירושלים והגלה את ישראל מארצם, נפל עמו כסא שלמה. וכשבקש זה הרשע לעלות לבת על הכסא, לא הי' יודע הסוד באיזה המקום נצרך להציג בראשונה

את הרגל, ויהי כאשר אך הציג כף הגלגל על מערה הראשונה, חברה ארית הזהב, אשר רכז שם, על ירכו השמאלית, והיה צולע על ירכו ער יום מותו. אח"כ הובא הכסא ע"י אלכסנדרוס המקדוני מצרימה. ויתאה האות שישק מלך מצרים לעזות לשבת על הכסא, והנה הוכה גם הוא על ירכו כמו גבכרנצור, ונקרא שמו פרעה נכה ער יום מותו.

בלתי ספק שלא היה יודע איש בעולם סוד הכסא עם כל מוכניותיה שהיו ממונים בחלל חלק ההתהוות שלה. וגם לא היה יודע איש הסוד של סדר העלית על הכסא, כי אם שלמה המלך בלבדו. ומה שהיה על הכסא ע"ב כסאות עבור הסנהדרין וכן הגדול וסגן הכהנים. זה הוא לבעבר שהם ערו על הכסא באופן אחר, ולא בדרך הישר של שש המעלות. כי אצל אולם הכסא היה היכל אחר, ושם באותו ההיכל היה נעשה מעלות בגובה של שלש אמות עם פתח אחר גובה המעלות. והיו יכולים לעלות על כסא שלמה דרך ההיכל ההוא. כי כאשר פתחו את הדלת הגבוה בהיכל ההוא, לא היו צריכים כלל לעלות על הכסא דרך שש המעלות, רק אחרי שפתחו את הדלת הגבוה של ההיכל ההוא פסעו פסיעה אחת ויעמדו על שטח הקרקע בחקק האמצעי של הכסא. כי נפתח שם מן הסודג הזהב שהי' על הכסא מסביב כתח קטן עבורם, כנגד פתח הגבוה של ההיכל, אשר בצד אולם הכסא. וגם היו נכנסים דרך שם עבדי המלך ומשרתיו לנקות את הכסא עם כל איבריה וכליה ולהשיב את המורה.

נשלמה מלאכת כסא שלמה. אשרי העם שזכו לראות את המלך שלמה ויושב על כסאו. מימינו ומשמאלו כהן הגדול וסגן הכהנים, ומרפנינו ע' סנהדרין. לפני לא הי' כן, ואחריו לא יהיה כן עד ביאת משיח בן דוד. — אמנם אחת אדבר אז האומנים חכמי לב וחרוצים אשר בזמנינו. שכמו שעשו המשכן כתבנית קטן ונוסעים עמו בערים הגדולות והראות לעולם נפלאות מלאכתו, ומרויחים בזה כסף. כן אני מיעץ אותם שיעשו תבנית כסא שלמה. ועד עתה לא היה באפשרות לעשות זאת, כי מלאכת הכסא לא היה מפורש באר היטב במקום אחר, רק שנמצאה מלאכתו מפורז ומפורר במדרשים שונים ובספרים הקדמונים. ועתה אחרי שינעתי הפשתי חקרתי ומצאתי כל עניני מלאכת הכסא, וקבצתי והצגתי כאן במקום אחר באר היטב. מעתה יש ביכולת לכל אומן חרוץ וחכם לב לעשות הכסא כתבנית קטן כמו שעשו המשכן. ויוכל להרויח מזה כסף הרבה.

(יב)

מלכת שבע לפני המלך שלמה.

כאשר עברו עשרים וחמשה שנים למלכות שלמה המלך עשה משהתגדל ויחג את חג חצי היובל למלכותו. על המשהיה היה כאו כל מלכי מדינת ומערכ עם נשיהם ובניהם וגדולי שריהם לראות גדולת המלך שלמה. ויהי כשנב לב המלך ביין צוה דגנן עד נבלים צלצלים הופים וכנורות אשר בהם היה מנגן דוד אביו, וגם פקד להביא לפניו עופות השמים, חית הארץ, שרים ורוחות, להיוותם מרקרים מפוזים ומכרכרים לפניו דהראות לפני מלכי העמים את יקר תפארת גדולתו. וכלם היו מתקבצים ובאים לפני המלך לא עיי ויקים ובכלי ברזל ולא כבן אדם הנוהג בם, כי אם עיי שסופר המלך היה קורא דהם בשמחות. בעת ההיא נתבקש ונדרש בין העופות העוף הגדול הנקרא זיו שרי, וזא נמצא בין העופות. ויצו עריו המלך בחמתו להביאו וליסרו, וירצו השדים זיהרחות במדברים וביערות וימצאו ויביאו את העוף הגדול הזה לפני המלך. וישאל אותו המלך, מורע לא בא דההניב לפני בין שאר עופות השמים. ויען זיו השדה לפני המלך ויאמר לו: „המכת ישמע אדוני המלך, המולך ער כל הארץ. אנא יכנסו נא דברי באזניך. הן זה שלשה חדשים עברו אשר נהתי עצה בלבי, ועצות והתבולות חשבתי, כי אמרתי אעופה ואראה בעולם כיו, הויש מלכות או ממשלה אשר לא תכע לפני אדוני המלך. ומצאתי וראיתי מדינה אחת גדולה ועשירה מאד, והיא בארץ המזרח, אדמתה יקרה מזהב. שם הכסף מונח בחוצות כובל. עצי השדה שהולים שם מוששת ימי בראשית, ושותים שם מים מנהרות המושכות ממעיני גן העדן. חיל גדול וצבא רב במדינה ההוא, אבל אינם יודעים תכסיסי מיהמה, ואין ביכולתם להכות ולהרג ולירות בקשת, בי שפך דם תיעבה גדולה יחשב דהם, והכזב מארצם נעדרת. שם עיר הממלכה הוא עיר קישור, ואין להם מלך רק מלכה, והיא אשה חכמה מאד, ונקראת מלכת שבע. ועתה אם מצאתי הן בעיני המלך וכשר הדבר לפני אדוני המלך, אאזור כנבור חלצי ואזכה ואעופה העירה קישור אשר במדינה שבה וסבא. אאסור את המלכה עם שריה ומושליה בזקנים ובכבלי ברזל ואביא אותם אל אדוני המלך“.

ויישב הדבר לפני המלך. ויקרא סופר המלך ויכתב מכתב ויקשרו את המכתב עם ציור זיו השדה, ויקם ויעל ויעיף תחת השמים. ובהיותו פורח ומעופף פרחו ויעופפו כל העופות אחריו. ויבואו למדינה שבע העירה קישור. ויהי לפניו בקר ותצא מלכת שבע להשתחוות לשמש כמשפמה מדי יום ביום,

נהנת

והנה חשך השמש מפני העופות אשר חתה השמים. המלכה נבדלה מאד ותקע את בנגיה מנודל הפחד ועמדה נרעדת ומשתוממת. בתוך זה ירד אציה העוף הנדול וזו השרה ויחיצב לפניה. והנא את האגרת הקשרה ותלויה בצוארו. לקחה מעליו את האגרת והפתח אותו. וכך ה' כתוב בו. "מאת המלך שלמה, המולך עד כל הארץ, אל מלכת שבא. שלום לך, ושלום לשרך".

הלא ידעת אם לא שמעת כי המלך אותי יוצר העולם עד חית הארץ. ער עוף השמים, על השרים ועל הרוחות ועל כל מלכי הארץ. זה כמה שנים אשר כל מלכי מורח ומערב צפון ודרום באים להשתחות לפני ולשאל בשלומי. עתה אם יש את נפשכם לבוא ולהשתחות לפני ולשאל בשלומי, כבוד נדול אתן לכם מכל המלכים הבאים לפני. ואם תמאנו ותמרו את פי ולא תבואו לפני, אשלח אליכם מלכים חיילים ופרשים, אשר יחריבו את ארצכם ויעשו את עריכם שוממה כמהפכת סדום ועמורה. ואם תשאלו לאמר. מי המה המלכים החיילים והפרשים אשר למלך שלמה. תרעו כי חית השרה המה המרכים. עופות השמים המה הפרשים. השרים והרוחות הם החיילות אשר יחנקו אתכם עד ערסיתם בבתיכם ובחדרי משכבכם. חית השרה יהרגו וישרפו אתכם בשרה. עופות השמים יאכלו את בשרכם מעריכם וינקדו את עיניכם עד ימרפו אתכם חית השרה. על כן עצתי שתבחרו בחיים, ותבואו לפני בערי עדיים, ולא יפול שער ראשכם ארצה".

ויהי כאשר קראה מלכת שבא את דברי האגרת הזאת, שיקחה לקרא לפניה את זקניה ושריה וכל יועציה, והציע לפניה את אגרת שלמה. ויענו כלם ויאמרו, כי אין עצה אחרת לפניהם, אך להכנע לפני המלך הנורא הזה, מיר כתבה המלכה אגרת אל המלך שלמה, כי היא נכנעת לפניו כמו שאר מלכי הארץ. אמנם יען כי הדרך רחוק מאד, עד כן אין בידה לבוא לפניו כי אם מקץ שנה אחת. ותקשר המלכה את אגרת שלה על ציאר זה השרה, ותשלחהו אל המלך שלמה, וכל העופות עופפו אחריו. אז האירה שם הארץ מאור השמש. אחרי כן פקדה המלכה להכין לדרך שהי אניות מויונות. אחת גדולה ואחת קטנה ממנה. ותשלח ותקבץ במדינתה שרשת אלפים נערים ושלשת אלפים נערות, כלם בני שנה אחת, חורש אחד, יום אחד ורגע אחד. כלם בני קומה אחת ומשקל אחד. וכרם לכושים מכושי ארנמן. וחלשיבה אותם עד אניה הנדולה. וגם עמסה על האניה עצי ברושים ועוד מיני עצים יקרים ועצי בשמים הרבה מאד ושלחה במתנה את האניה אל המלך שלמה ידושלמה. ותוחך שני חדשים והעמסו על אניה הקטנה מאה ועשרים כסד

זהב, וגם הרבה אבנים טובות ומרגלות, ותקח עמה יועציה ושוריה והמע ירושלימה.

כאשר שמע המלך שלמה כי מלכת שבא באה אליו, שלח לקראתה אל החוף יפו את בניו בן יהודע שר הצבא, בלית עוד הדבה אנשי חיל. ובניהו היה איש יפה תואר ויפה מראה מאד. פניו צהו משלג. ומשכמו ולמעכה היה גבוה מכל העם. ויהי כראות מלכת שבא את בניו ירדה מעל המרכבה ותשתחוה אליו. ויאמר אליה בניהו: „מוע ירדה חוד מלכת שבא מן המרכבה“? ותען המלכה ותאמר לו: „האם אינך שלמה המלך“? ויען בניהו ויאמר: „אין אני המלך שלמה, כי אם אחד מעבדיו היושבים לפני“ והשב פניה אחורנית אך השרים שדה ותאמר אליהם בדרך משל ומליצה: „אם לא ראיתם את האריה, ראו את רבצו ותבינו את כחו. ואם לא ראיתם את המלך שלמה ראו את עבדו ותבינו את אדוני“. אחרי אשר הכינה מלכת שבא את כל כותנותיה אשר הביאה עמה הביא אותה בניהו השר לפני המלך אך היכלו הגדול.

המלך שלמה ישב לו בבית הזוכית אשר לו לקבל שם את פני מלכת שבא. ותרמה המרכבה כי המלך שלמה יושב במים, אז הגביהה את שוליה בגדיה לעבור את המים ולהתייב לפני המלך, ובכן נראה שיש לה שעורות על רגליה. אמר לה המלך שלמה: „יפיך היא יופי הנשים, ושעריך הן שערות אנשים. כי השער יפה לאנשים, ודופי לנשים“. המלכה השתחוה לפני המלך שלמה ותברכהו. וכבר אותה המלך לשבת לפניו על כסא זהב מופו ומשובץ עם אבני יקר. ותען המלכה ותאמר: „אדוני המלך! הנה עוד בארצי שמעתי עריך, כי חכם גדול אתה וכך דו לא נעלם ממך. ועתה אם כשר הדבר לפני המלך. אנסה את המלך בחידות. ואם יפתור אותן די המלך, ארע כי כאמת לב חכם בקדרכי“. ויאמר לה המלך: „שאלי את כל חידותיך, וארע מה להשיבך“.

ותשא מלכת שבא משלה ותאמר: „כאר עץ ודני ברזל, שואב אבנים ומשקה מים. מה הוא“? ענה המלך ואמר לה: „זאת היא שפופרת הקנה אשר נוהגים בה הכחול ככחול את העין“.

ותאמר עוד המלכה: עפר מן האדמה יצא, מאכלו עפר הארץ, נשפך כמים וטבט לארץ. מה הוא“? ענה המלך ואמר לה: „זה הוא הופת“.

ותאמר עוד המלכה: ריח סערה הולך בראש כרם, צעק צעקה גדולה ומרה, כופף ראשו כאנמון, ש ה לשרים ודופי לאביונים, פאר כמותים ויגון צהים

דברים, שמחה לעופות ואב לרבים. מה הוא? ענה המלך ואמר לה: זאת היא הפשטה".

ותאמר עוד המלכה: "פניו לבן כשני, שוכב כמת ורץ כחי, מרפא למצורעים ומעשיר דרמאים, משמח ריפה ומעציב למנונה, עם אחיו שותים יין ואותו ישפכו במים. מה הוא? ענה המלך ואמר לה: "זה הוא כסף חי". ותאמר עוד המלכה: "שבעה יוצאים ותשעה נכנסים, שנים מונונים ואחד שיטה. מה הוא? ענה המלך ואמר לה: "שבעה יוצאים, הם ימי הנדה. תשעה נכנסים, הם תשעה ירחי לדה. שנים מונונים, הם שני הדדים. ואחר שוטה, הוא הוקר". ותשתומם המלכה מאד ותאמר: "את אשר שמעו אני, לא האמנתי. ועתה ראו עיני". ותקד ותשתחו לאפיו ותקח מאתו.

ביום השני באה עוד מרכב שבא לפני המלך שלמה, והביאה לפניו זכרים ונקבות, כלם כמראה אחד, בקימה אחת ובכסות אחד. אמרה המלכה אז המלך: "בבקשה ממך, הפוש לי את הזכרים מן הנקבות". מיד רמו המלך למיטתו והביאו אנונים וקליות והתחיל מחלק דתם. הזכרים לא היו מתביישים והיו נוטלים בכנדיהם. והנקבות היו מתביישות והיו נוטלות בסודריהם. אמר לה המלך: "ראו כי אלה הם הזכרים. ואילו הן הנקבות".

ביום השלישי באה עוד מלכת שבא לפני המלך שלמה, והביאה לפניו הרבה זכרים, יש מהם מהונים, ויש מהם ערלים. אמרה המלכה אז המלך: "בבקשה ממך, הפוש לי את המהונים מן הערלים". ויצו שלמה להביא לפניו את ארון הברית, היוצא עם ישראל למדינה ומוניהם בו שכרי הלוחות, ויפתח את הארון לפני העומדים לפניו. מהולים שבהם כרעו בחצי קומתם, ולא עוד אלא שנתמלא פניהם מזיו השכינה. וערלים שבהם נפלו על פניהם מיד. ולא עוד אלא שנתשכו פניהם ועיניהם ולא יכלו לדאות כיום.

ותאמר מלכת שבא אז המלך שלמה: "רבת שמעו אני מנודל חבטתך, אבל לא הוגר צי גם החצי מאשר ראו עיני. אשרי אנשך ואשרי עבדך העומדים לפניך". ובראות מלכת שבא את יקר תפארת נדלית המלך שלמה, נתנה שבח והודיה למי שכרא את העולם, וברא את עם ישראל עם מלך חכם נודל כזה. נתנה צבה להנהיג ולקבל עצה דת יהודית. ותהן למלך את כל הדותנות אשר הביאה עמה, כסף וזהב הרבה מאד ואבן יקרה, והרבה מיני בשמים אשר לא בא עוד כבשם ההוא לרב. וגם המלך שלמה נתן למלכת שבא את כל חפצה, אשר שארה מאתו. מלכר אשר נתן לה כיד המלך שלמה ברכתו שאלתה מאתו. ותפן וחלך לארצה היא ועבדיה.

(יג)

ביאת מלכת שבא לפני המלך לשלמה לפי ספר דברי הימים אשר למלכי שבא בארץ אביסיניא.

עתה יסופר הסבה אשר החעררת מלכת שבא שבא ליסע מארצה אל ארץ מרחקים כבוא ירושלימה לשמוע חכמת שלמה, עד פי מקדים של ספרים חוקרי קדמוניות, כפי שנשערה לי מן הביבליאטיקא דעיר לאנדאן שאזל האנזיוקעזיזשעט הגדול, העתקה מספרו של ירמיה לאבא, שהיה בארץ כוש ימים רבים, והעתיק אל ספרו מן ספרי דברי הימים אשר למלכי שבא בארץ כוש מדינת אביסיניא. וזה רשימת ספרו:

Voyage historique d'Abissinie du R. P.
Iorome Lobo trad du Portug par Mr.
Le Grand a Par 1728 4 pag 64.

וגם נשערה לי הערה מן ספרו של הסופר החוקר הפילאזאף, ברוסע"י הכשרי כה שכתב אודות המלך שלמה ומוכת שבא בספרו, מולדות כוש וארץ אביסיניא, ועוד נשערה לי העתקה מן ספר הילקוט של החכם החוקר הגדול מר יוחנן אלימאני ז"ל אשר קקט והעתיק אל ספרו מן הספר, יתרא הישמעאלי והקברא בשם, אבויפלח"ה הסקרושי, מה שכתב בענין מלאכת תבנית הצורות והארכימיאה הנמצא בספר הגדול המלא חכמות עמוקות שנקרא, "ספר המצפון". והספר הזה מיחסים אותו לסולמאן הראשון מלך אביסיניא. ולא שהוא חברו אלא שהוא העתיקו ללשון מדינתו מן כתבי אביו המלך שלמה אשר כירושלים. ויש אומרים שזה ספר המצפון הוא ספר הרפואות אשר נגז חוקיה מלך יהודה הנמצא בהביבליאטיקא של מלכות ארמיניאה ומלכות שבא הנקרא אביסיניא. ושמ בספר יתרא הישמעאלי פרק ג' מכא בשם ספר המצפון ענין הסוד, איך שיש ביכולת להמשיך כחות הרוחנים של הכוכבים ומוזות לעולם הזה ועולם הגשמי, ופעול שיתפשטו הכחות שלהם אי ברזם או בצומח או בחי או במדבר. וכתב שם שהכת הרוחני של כוכב מאדים הוא הפועל את ההזכ בארץ, ושהסוד הזה גלה להכם הגדול החוקר הפילאזאף והתכם בתבמת הארכימיא המפורסם בין חכמי הקבטיים ושמו, "סימאן". הוא סימאן שהי בעלה של מלכת שבא טרם שבאה לפני המלך שלמה. וזה סימאן התחתן עמה לא רפי עשרו ולא לפי יחוס ולא לפי גבורתו, כי אם בכח חכמתו הנפלאה. דגא סימאן שעלה בידו לעשות זו תמונה של צורה נפלאה שהיתה מגדת לו

עתידות

עתיזות מרם בואם, ובכח צורה ההיא יכול להמשיך כוחות רוחניים מן הכוכבים ומזלות אל חץ הדומם והצומח. ובדבריו שם בספר יתרא הישמעאלי מן החכם הגדול סימאן בעלה של מלכת שבא, ומן סוֹרִימָאן בנה שנודד לה מן שלמה המלך, מספר שם דרך אנכ בפרטיות כל המאורע. והגם שחפר שם עיר איוזה פרטים. אבל מה שחפר שם מצאתי בשאר הספרים שהבאתי לעיל, וקבצתי וחברתי אותם ביחד כדיוותם דבר שלם ונפלא. וכך היה המעשה:

בארץ כוש כמדירת שבא וסבא הנקראת אביסיניא היה מלך זקן וחכם גדול. בניו לא היו לו כי אם בת יחידה יפת תואר מאד, וגם היא היתה חכמה נפלאה. וימת אביה המלך, ויצוה עליה מרם מותו לשריו וליועציו לאמר: "באשר על פי ניסוסי וחקי המדינה שייך כתר המלוכה רק לזרע המלכות, ואם אין להמלך בן, אז יורשת הבת את כתר המלוכה. ועתה אני הולך למות, ואני מניח לכם בת יחידתי שהוא עדיין צעירה ורכה היורשת את כתר המלוכה. לכן אני גוזר עליכם שתשימו עין מאד על בת יחידתי הרכה והענוגה, ותראו לגולה כחנכה לחכמה ולשמור אותה מעין שונא ומפגעים רעים. וכאשר תגיע לפריקה תמשחו אותה בשמן המשיחה ותשימו עליה כתר מלכות ותשמעו לקולה כמו ששמעתם דקולי. אמנם דבר אחר אני מוסר בידכם ולא בידה, והוא שבאשר תהיה ראוי לנשיאין, לא תוכל להנשא לאיש, כי אם לגבר חכם בעיני אשר יתנשא בחכמתו על כל החכמים אשר בארץ, וכל חכמי המדינה עם שריה ויועציה יודו ויעידו עריו שהוא באמת החכם היותר גדול בארץ. אותו תבחרו כחתן עבור בת יחידתי המלכה. אף עוזה האיש לא יהיה פיוחס ולא יהיה עשיר ולא יהיה נביר. כי אין חפצי במהר ומתן עושר וכבוד וגבור מלחמה, כי אם בחכמה, אשר יקרה היא אצלי מפנינים וכל חפצים לא ישוו בה".

הנערה נתגדלה ונהתכנה כחכמה גדולה. וכל השרים שמרו אותה כבבת עתיים. כאשר הגיעה לפריקה נמשיחה למלכה וישימו עליה כתר מלכות. עברו איוה שנים והנה הגיע עתה של המלכה עת דודים. ויאמרו השרים: הנה הגיע תור המלכה ירמזא לה מנוח והנשיאה לאיש ולהקים זרע מלכות אשר ימלך אחריה בארץ. וערכנו לבקש עצה ותחבולה איך קיים מצות אביה אדוננו המלך הזקן שצוה עלינו לבקש עבורה חתן שיהיה החכם היותר גדול בתבכ". ושכמו עצה וישימו חק לבחור מכל מלכות שבא וסבא עדן ודרן מאה אנשים חכמים וזקנים המפורסמים במדינות האלה, שיתמנו להיות שופטים על דבר חק הציוה שצוה אביה המלך הזקן. ואכה מאה החכמים תקבצו רבוא אל היכל הגדול אשר בעיר הבירה לשבת ביחד שלשה ימים בכל

בכר חודש וחודש. וישמיעו כרוז בכל המדינות לאמר: „מי האיש אשר ירצה לגשת לעמוד לפני מאה החכמים האלה, ויודיע את חכמתו לפניהם ויתוכח עמם, וישיב להם על כל שאזותיהם דבר דבור על אופניו, ויעמד בפרץ לפניהם להתוכח עמם במשך עשרה ימים, וינצחם בחכמתו, הוא ישא את בת המלך מלכת שבא כאשה, ומורעו ישבו על כסא המלכות. אך אם לא יוכל עמוד זה האיש בפני מאה החכמים היושבים בבית הועד, במשך כל עשרת הימים, ענש יענש האיש ההוא, יען כי העיז פניו לגשת אל השרים והשופטים, ואחת רתו לחמית ודחסיר ראשו מעריו. למען לא יעזי פניו כל איש עיז בו אך חכמה מועפת, ויתנשא לאמר אני אמלך, ויגש לעמוד בתנם ולעמוד כריק לפני מאה החכמים הזקנים להיות עליהם למשא בדברים רקים וזבדים שאין בהם תבונה ורעת עמוקה“.

ויעשו כן ויבחרו מאה חכמים וקנים מן המפורסמים ויתקבצו לשבת יחד בהיכר המלך אשר בעיר הבריה שלשה ימים בכל חודש וחודש. ויעברו כן איזה חרשים, ולא נמצא איש אשר יערב את לבו לגשת לעמוד במקום בית וועד החכמים הגדולים האלה, ודהתוכח עמם בחכמות, כי יראו פן לא יצאו בשלום ויחייבו את ראשם למלכות. כעבור חצי שנה יובא לפניהם איש אחד „סימאן“ שמו. ויגש ויעמד במקום בית וועד של מאה החכמים ויציע לפניהם, כי כרצונו להתוכח עמם ולהראות להם חכמתו שהוא חכם יותר מכל החכמים האלה. הם התרו בו ויקראו לפניו כל תנאי הפתתם מן החק והמשפט שיעשה ביניהם. אבל זה האיש סימאן לא פחד מדבריהם ולא נמג אחר מפניהם. כי לבו בטוח שיעלה גם עלה וינצחם בחכמתו לצאת מדם בשלום בבי טוב. אז התרצו מאה החכמים להתוכח עמו. וידרש סימאן בפניהם חכמות עמוקות, והשיב להם דברים נכוחים על כל דברי שאזותיהם וחידותיהם. אף כי העמיק לשאול ממנו דברים נפלאים, וינמחו גם בחירות נפלאות ובחשבוניות גדולים. והוא עמד בכל הנסיונות. כי כל רו לא אנם לו, והנמותרת אליו נגזרת. ויתוכח עמם כל עשרת הימים, וינצחם.

ויהי כאשר ראו השופטים והשרים ופאה החכמים של הועד את גודל חכמתו, והכינו שעל פי החק והמשפט אין ביכולתם למנוע ממנו את המלכה בת המלך, אז העמיקו עוד עצה ביניהם לשאול ממנו עוד שאלה גדולה וקשה, שהיא במעט בגוד הנמנע. ויציעו לפניו עוד דבר אחד, שיתחכם לעשות דבר אחד, קטן הכמות ורב האיכות, שיהיה דבר גרול וחשוב מאד לגודל סגולתו כחו וחשיבותו, אשר לא יערכנו כל אוצר המלכות. ודבר הקטן הזה יביאנו התקן סימאן בירו לתנו לדון אל המלכה, על דבר אשר זכה קשתתה

אליו לאשה, ועל דבר המלכות הבא אליו לרגלה. ובה יאיתו כלם להפליכו ולקרא לפניו אברך. וזא אחר סימאן לעשות את הזכר הנפלא הזה לגודל חכמתו כי הפץ בבת המלך. ונתנו לו זמן על זה חדש ימים. ובכח התמונה של צורה הנפלאה שעשה לו מכבר המשיך כח רוחני מן הכוכב מאדים. והתמונה הגירה לו איך ומה עזיו לעשות, ועלתה בידו פעשות אבן יקרה, אשר כל הפצי של אוצר המרכות לא ישויו בה. ויביא סימאן את אבן היקרה בידו ויתנה אל המלכה לדורן בפני כל השרים והיועצים ומאה חכמי הוער.

אבל כאשר ראו החכמים את האבן אשר הביא דודן, והיה נראה האבן בעיניהם לדבר פשוט, שחקו על הדורן הזר, וימלאו חימה עד סימאן, ויחרקו עליו שן לאמר, שהחלוצין מהם, וגם את המלכה ביהו בדורן נמאס כזה. ויחשבו לשבת עליו במשפט ולהשימו במאסר. אז צוה החכם סימאן להביא לפניו כל כלי מתכות, ברזל, נחשת, ברזל ועופרת אשר בבית המלכה. ויצו להשים כל הכלים ברזל ברזל גרול ולהתיכן באש. ואחר שנתכו באש גרד סימאן מעט מן האבן היקרה וישלך אז חוך המתכות, ונהפך כל המתכות לזהב טהור. אז נשתוממו כלם עד גודל חכמת החתן סימאן, ויקראו לפניו אברך, ונתנו אותו על כל הארץ אביסיניא, ואת המלכה נתנו לו לאשה. ואת האבן היקרה אשר נתן לה סימאן דרורן קחה המלכה להיות לה כמשמרת בבית גניה, והחשבה לסגולה ודבר יקר יותר מכל אוצרותיה. כי סימאן הודיעה עוד נפלאות אחרות הנפעלות באבן יקרה הזאת.

שבע שנים ישבה לה מלכת שבא עם בן זוגה החכם סימאן ולא נבנית ממנו להודיד זרע אנשים. מקץ שבע שנים חלה סימאן את חליו אשר מת ממנו, ותשא המלכה אלמנה בלי זרע. ויתאבדו כל העם על מות סימאן. וביותר ההאבדו על זה שלא השאיר זרע אחריו, ואיה ימצאו עתה עוד איש חכם גדול כזה, שיהיה מותר להאלמנה המלכה להנשא אליו על פי צואת אביה המלך הוקן. כי לשבר את ציאת המלך או לבטלה או להקטינה לא היה ביכולתם על פי נימוסי וחקי המדינה. ותשב מלכת שבא אלמנה שכולה וגלמודה, ואמרה בלבה גם היא לקיים ציאת אביה ולהחזיל אף גם זמן רב עד שתמצא בן זוג חכם ונכון כמו סימאן בערה הראשון.

עברו איוה שנים והשמע מלכת שבא את שמע המלך שלמה אשר בירושלים, כי שמו הקד למרחוק על דבר גודל חכמתו ורום מערכת, שאין חקר לחביתו. ותאמר נסעו אליו בכבוד גדול, בליות שריה, יועציה והרכה מעבדיה. ולקחה עמה הון רב וזהב וכסף וכשמים דרום עם זרבה עצי אצמנים ועצי ברושים שאין קצב דשום ולגורל חשיבותם. ומלכר זה התאזרה בתל

ותח חממה לנסות את המך שלמה בדברי חממה ובודדות נפלאות, אולי יתאו המך יפיה וגדל חממה ותמצא חן בעיני רשאה דו לאשה. ומה שחבר בכתוב שהביאה לו אבן יקרה, זאת היא אבן היקרה שעשה עבודה סימאן בעלה הראשון, ותאמר לנסות את שלמה המך גם כזה אם יוכל לדעת ולהבין סוד הגעלם של אבן יקרה הזאת, ולעשות גם הוא כמות. כי אז תדע ותבין בכיריך שהמלך שלמה הוא חכם גדול כמו סימאן בעלה הראשון, ולא תעבור על צוואת אביה אם הנשא לו.

ותבא מלכת שבא ירושלמה רחבת עי חסור לבן כמשפט ארצה, שריה יועציה ועכריה אנשי חיל היו עושים לה מסביב. כאשר שמע המלך שלמה שבאה אליו מלכת שבא שרף נגדה לכבודה את שר הצבאות שלו הנקרא, בעניי". (בוראי זה הוא בנינו בן יהודע) בלוייה עוד שרים רבים ודרכה אנשי חיל לקבלה בכבוד מלכים. ותבא מלכת שבא ירושלמה ותתייצב לפני המלך שלמה בהיכ הכבוד שלו ותקד ותשתחו לאפיו. ויכבדה המך שלמה בכבודן של מרכים ותשב לפניו ותדבר עמו חממות נפלאות, וגם בחידות עמוקות נסחה אותו. והמך שלמה הגיד לה את כל לבה, והשיב לה תשובות צבונות וישרות על כל שאלותיה בלי שום עיון וחקירה וחשבון. וגם את הסוד של האבן היקרה הגיד לה והודיעה, מדוע נצרך לסימאן בעלה הראשון עו שד וודש ימים על עשיית אבן יקרה כזאת. וכעבור חודש ימים הראה שלמה המלך למלכת שבא, כי גם הוא עשה אבן יקרה כזאת, שהוא גדול יותר מן האבן היקרה אשר בידה.

המלכה השתכחמה עד גדול חממה שלמה. וגם שריה ויועציה שהיו עמה אמרו שאין זה איש כי אם מלאך השמים. המלך שלמה הושיב את מלכת שבא באפריון בין הדוכות אשר לנשים שרו, ותדד לו בן ויקראו לו מניח-חלקה". ותשב מלכת שבא בירושלים עד אשר נמלה את הירד. ורא יכלה לשבת עוד בירושלים, כי נצרכה לנסוע למדינתה לנהל עניני המוכה. וחיסע לארצה עם בנה ושריה ואנשיה. ויקראו שם להנער. מני-לקי. סולומאן, השם מני-לקי הוא תולדות השם מני-חלקה, כי האותיות ח' ה' אינן נכשיות במבטא לשון ארץ כוש, והשם סולומאן הוא מן השם שלמה אביו. ועל שם זה נקראים דור אחר דור מלכי אכסניא בשם מני-לקי, כמו שהיו נקראים כל מלכי מצרים בשם פרעה.

כאשר היה להנער שש שנים, שלחה אותו מלכת שבא אל המלך שלמה ירושלמה, כחנכו ולחכמו בתורת ישראל ולהודות לו את הדרך יקד כה. וגם ללמד עמו שאר חממות. והמך שלמה עשה להנער כמו שבקשת

אמו המלכה, והחכים אותו בתורה ובחכמה וכאשר היה להעזר שונים עשרה שנה שרת אותו אל אמו למדינת שבא ושלח עמו את מרדכי עשריה הבקן עם עוד שרים וחכמי ישראל אשר הפיזו מעניני המדת ישראל במדינת אביסיניא וארץ כוש. ויהי אחרי מות מלכת שבא עליה בנימין סולימאן הראשון על כסא מלכותו, ותחסר שם מדינת יהודים, כי הבושים קימו וקבלו עליהם המצוה והחקקים והמשפטים של תורת משה.

ברבות הימים עזבו רבים מעמי הארץ והיו את המדת משה והחוקי באמונת הנוצרים עיי המיסיונריות של ארץ אנגליא, אשר הסיחו הדתות אותם לסור ולעזוב תורת משה, ומעט מעט נהרבו שם הנוצרים ותחלק הארץ רשרי סמככות. היהודים בחרו להם למלך איש אחד יוצא ירך בנימין סולימאן הראשון בן שלמה, ושמו פנחס, ובכשונם היה נקרא "פיענעאום" כי אות ה' קשה להם במבטא. ומאת פיענעאום זה השתלשלה שלשלת גדולה של מלכי ישראל. ונקראים מאת הממלכה השנית של הנוצרים בשם מלכי "פרסס" או "פאלאשים". כי את מ' ואות ש' קרובות במבטא. וזה השם הוא דרך ביוזר, לומר שאונם תושבי ארץ הזאת, כי אם פלשים מארץ ישראל ובאו כאן מגור. והנצורים בחרו להם נב' למלך איש אחד יוצא ירך בנימין סולימאן הראשון, אשר קבל עזיו דת נוצרית. וברבות השנים נתחזקה ונתרבה מסדנת הנצורים. וסמכת היהודים נחלשה ונרפתה מעט מעט, תעשו מדהמות בין שתי הממלכות, והיתה יד הנצורים על העליונה. עד שנתבטלה ממלכת היהודים תבכשו חזת ממלכת הנצורים. אבל לא הכריחו את היהודים לעזב תורת משה. ועד עתה יש שם הרבה כמות יהודים הנקראים "פרסס" או "פאלאשים", השומרים הרבה מצות מן תורת משה.

(יד)

הנפלאות והנוראות של האשמודאי מלך השורים אשר הראה אצל שלמה המלך.

כחוב אצל בנין בית המקדש, והבית בהבנותו אבן שלמה מסע נסיה, כי אין להניף כדור עד אבני בית המקדש. וישאל שלמה המלך את החכמים והתקנים. איך אעשה? ויאמרו אליו: "הלא יש תורקעת השמיר שחתך משה עם את אבני הדשן, כי יש בח נפלא וסגולה מיוחדת לבריה הזאת, שבאשר מליכיכפ אחתה על איזה אבן. אף שהיא קשה ביותר, נבמץ מיד האבן תחת השמיר

לפי הסדר הזה אשר תתפל התולעת על האבן. וישא אוחם שלמה. איה גמצאת זאת התולעת. אמר לו: הלא המשיך אותך היוצר גם על השרים, ובכן קח שר עם שרית ותלחץ אותם. יעל ידי זה יהיו מוכרחים כגלות קר המסר, איה גמצא השמיר, כי בודאי השרים יודעים עצנים כאלה שהם מעופפים בכל קצוי ארץ.

ויעש כן שלמה. אבל זוג השרים צעקו והתחבנו אליו, שבתנם הוא לוחץ אותם, כי אינם יודעים מאומה מן בריה הזאת. אפסם אמרו שיכול צדיות שהאשמדאי מלך השרים הוא יודע מזה. וישאל אותם המלך שלמה: מיה מקום משכנו של האשמדאי מלך השרים? הם אמרו לו באיזה מדבר זכאיה הר נמצא האשמדאי. וישאל ויחקור שלמה אותם היטב שיאמרו לו גם כן מה מעשהו של האשמדאי שם על ההר ההוא. ויאמרו אליו, כאשר שהאשמדאי כרה לו שם בור בשיפוע ההר ההוא שיתמלא מים עבירו לשותות. ולאח ששותה מים מן זה הבור מכסו באבן וחותם אותו בחותמו. ועלזה בכר יום דקיע ולומדים עמו בשיבה של מעלה מה שמוטע עליו לעשות בזה העולם. וכשיורר ארצה הוא לומר בשיבה של ממה עם השרים הממונים על השרים, מה שמוטל עליהם לעשות בארץ כפי שלמד ברקיע. ואח"כ הוא בא אל הבור שלו ובודק את החותם של המכסה אם הוא שלם ולא נגע אדם בו כללות את בדרו. וכשראה שהחותם הוא שלם, אז מסר את מכסה הבור ושתה מים וחזר ומכסה את הבור עם זה האבן וחותם אותו בחותמו והולך די. כאשר גורע לשלמה המלך כל זה הענין ממעשה האשמדאי, שלח שמה את שר צבאו בניהו בן יהוידע. נתן לו שלישה ברזי שהיה חקוק עליו שם הקדוש, וגם נתן לו מבעת זהב, אשר גם כן היה חקוק עליה שם הקדוש, ויצוהו להשים המבעת על אצבעו, כדי שעל ידי זה לא יוכר האשמדאי לשלש בו להזיקו. וגם נתן לו ניות צמר עם נודות יתן, ולמר אותו מה שעליו לעשות.

ויבא בניהו אל ההר ההוא בעת שהאשמדאי עלה לרקיע. ויכרה שם בניהו בור בשיפוע ההר ההוא, מרתת הבור מים של האשמדאי, ויקב חור בקרקעת בור המים של האשמדאי, עד שהריק מן הבור את המים. כי דרך ההור שעשה בקרקעת בור המים נשפכו מלש כל המים לתוך בור התחתון אשר כרה בניהו. ושתם בניהו את חזרו עם ניות הצמר שהיו בידו. ואח"כ כרה בניהו בור שני בשיפוע ההר סמל להבור מים של האשמדאי. ויקב חור בקרקעת בור העליון אל הוך בור האמצעי של האשמדאי. ואז שפך ררך החור של קרקעת בור העליון אגם נודות היין שהיו עמו דתך בור האמצעי של האשמדאי. ואח"כ שסתם גם

את חזר השני החזיר את העפר לתוך בור העקיון שלא יהיה ניכר מאומה. וכן עשה גם עם בור התחזון שברה בניהו, שהחזיר לתוכו את עפרו. ואת שאר העפר אשר נשאר פנה וביער משם שלא יהיה ניכר מאומה מה שנעשה. אח"כ ערה בניהו על אילן גדר שעמד שם אצל מקום ההוא, והסתר עצמו בין הענפים והעלים של האילן.

כאשר בא שמה האשמראי ברג את החתום של מכסה הבור, וידא שהחתום שרם, ויכר את מכסה הבור ויבקש ויבקש רשתות. וירא והנה במקום המים יש יין. ויחשוב שמעשה נסים הוא. ויאמר בלבו שלא ישתה את היין כמו שכתוב. לץ היין הומה שכר וכל שונה בו לא יחכם. וכתוב ונות יין ותירוש יקח לב. אבל כיון שנצטא היטב לא היה ביכולתו להתאפק מירשתו. וישתה מן היין וישכר. אז נפלה עליו תרדמה ונעשה עוף וישכב וירדם. מיד ירד בניהו מן האילן עם שלשלת הכרוז שהיה בידו, וישם את השלשלת על ציאר האשמראי, ויסגר את ראש האשמראי בהיך השלשלת שלא יוכל להוציא את ראשו מן השלשלת. ואת קצה השני של השלשלת לקח בידו, וחזר ועלה על האילן ויחל עד שהקיץ האשמראי.

ויהי כאשר הקיץ האשמראי ויבקש לעמד ללכת משם לא יכל, לבעבור השלשלת שעל צוארו, והתחיל להניע ראשו עם השלשלת לנתקה מעל צוארו. בתוך כך קפץ אליו בניהו מן האילן וישאג עליו: "עמוד בדרך ארץ באימה ויראה, והכנע, כי השם הקדוש של ארון העולם נמצא עריך". כאשר ראה האשמראי שאמת הרבר, מיר נכנע והרכין את ראשו מפני בניהו. ולא היה לו כח להזיק, לבעבור טבעת הזהב עם חקיקת שם הקדוש שהיתה על אצבעו של בניהו. אז הבין האשמראי שנתפס במאסר בירי בשר ודם שאין לו שום עצה כנגדו. וישאל האשמראי את בניהו: "מי אתה? מה אתה מבקש ממני? ומה הפאתי לך שאמרת אותי באיזים?" ויאמר אליו בניהו: "אני עבר כמלך שלמה בן דוד המוכך בעיר הבירה ירושלים, והוא המושל עליך ועל כל בתי השרים אשר לך, וחזו שלחני איך לאסור אותך באיזים ולהוביל אותך ירושלימה אליו". ויצעק האשמראי צעקה גדולה ומרה ויאמר: "ערה מה אעשה, אובר עצות אנכי, כי כשל כחי ונפלתי בירי בשר ודם המושל עלי. הנה כמה קשה הוא היין! מהליש את הנביר ומכניעו תחת ההדש! ועתה וננה אלך עמך, אבל אני רוצה לדעת, מה הפלך שלמה מבקש ממני?" ויאמר לו בניהו: "ואת יהודע כך כאשר תעמר לפני המלך שלמה, ויק עמך דע הוא הפלה סודות אדוני, ועתה אק תתמהמה, קום ולך עמדי". ויקם האשמראי וילך אחר בניהו, אשד הוביל אותו עם השלשלת של פדול אשר בידו.

ויהי כאשר הלך האשמראי עם בניו היה זועף וכועס, בקרבו אברהם אש לזהב שר הכעס והחמה, וכאשר עבר האשמראי לפני דקל של תמרים נחתך בו, הדקל נשבר ונפל ארצה. כאשר עבר לפני בית, נחתך בכותל זהבית את הבית. ועל ידי זה נעשה רעש גדול בכל מקום אשר הלך. ורנה נצרך לעבור לפני בית נמוך שהיתה דרה בו אלמנה עניה. יצאה האלמנה נגדם והתחננה אצל האשמראי שרא יונק את דירתה וירחם עליה, כי אלמנה עניה היא. וישמע האשמראי לקול האלמנה העניה בוז הרגע שבקש להפיל גם אות ביתה. ויכפף את קומתו ויקפץ מסקמו בחפזו להשות עצמו הצדה מן הבית, כדי שלא ירחף ויחבך את הכותל. ולא היה נזהר בנטייתו והוכה בכתפו מן קרן כותל הבית, ונרעד לו עצם כתפו מסקמו וכאב לו. אז אמר האשמראי. זהו שכתוב, ולשון רבה השבר גרם. שעל ידי מענה רך מן רשון רכה של האלמנה, שהתחננה אצל ושמעתי לקולה, נשברה עצם מעצמותי.

וירא האשמראי בדרכו שהולך איש עור עור והוא תועה בדרך. וילך האשמראי אצל ויעלה מדרך התועה והובילו על דרך הישר. עוד ראה האשמראי בדרכו, שהולך איש שכור, והוא ג'כ תועה בדרך. וילך האשמראי והעלה גם את השכור מדרך התועה, והובילו אל הדרך הישר. עוד ראה האשמראי בדרכו הכנסת בלה לחופה שהיו מרקדיו ומרבין בשמחה מאד. ויבך האשמראי על שמחה זו. גם שמע האשמראי בדרך שאמר איש אחד למסלול: עשה לי מנעלים חזקים שאוכל ללכת בהם שבע שנים ולא יתקדעו. ויצחק האשמראי בקול דברי האיש ההוא. עוד ראה האשמראי בדרך שישב לו איש עני קודם קסמים לאנשים להניד להם עתידות ודברים נסתרים עיי הקסמים שרו והאנשים נתנו לו בעד זה איזו פרומות. ויצחק האשמראי גם על הקודם הזה.

ויבא האשמראי ירושלים. אבל לא הביאו אותו מיד לפני שלמה המלך עד אחר יום השלישי. ביום הראשון שאל האשמראי מפני מה אין המלך שוכח לקרוא לו לבוא לפניו. ויאמרו לו שנאננס המלך על ידי ששהה הרבה יין, והוא עייף. ויקח האשמראי פבנה אחת והניחה על גבי כננה אחרת. ויספרו למלך מה שעשה האשמראי. ויאמר המלך כך רמו לכם, השקיתו יין טוב עוד הפעם, יען כי ראלה שהוא נכשל ונפל על ידי היין, עד כן יחשוק ויבקש שגם אנכי אשתה הרבה יין טוב עוד הפעם, וינמל על ידי זה חכמותי ממני, כמו שכתוב, לץ היין הונה שכר וכל שונה בו לא יחכם. ואז לא אוכל לשלם עריו.

למחר ביום השני שוב שאל האשמראי, מפני מה איננו קרא עוד לפני המלך

המלך. ויאמרו לו שנאנס המלך עד ידי שאכל הרבה, והוא עיף. אז לקח האשמראי את הלכנה העליונה מעל גבי התחתונה והניח את הלכנה עד הארץ. ויספרו למלך מה שעשה האשמראי ביום השני. ויאמר המלך כך רמו לכם. משכו ממנו המאכל, ואק האכלו אותו כי אם מעט, יען כי יודע שמן המאכל נעשה האדם בריא ובעל כח, והוא שונא אותי ויש לו צרות עין ע"י, ואינו דורש טובתי, לכן רמו לכם כך להדע לי.

לסוף שלשה ימים נקרא האשמראי לבוא לפני המלך שלמה. כאשר התייב האשמראי לפני המלך, לקח קנה בעד ארבע אמות והשיכו לפני המלך ויאמר לו: הן כבשת עד עתה תחת ממשלתך ככל העולם, והא שכבת עד שכבשת גם אותי, הלא כאשר ימות ימות האדם, אין לו בעולם הזה אלא קרקע שאני דוצה לבנות בית המקדש ונצרך לי תולעת השמיר, עד כן שלחתי אחריו שותמציא לי את השמיר. ויאמר לו האשמראי: השמיר לא נמסר תחת ידי דק לשלך הים הוא נמסר. ואינו דוצה ליתן אותו לשום בריה שבעולם, כי אם לתרגול הבר שנקרא דוביפת, יען כי רק הוא נאמן לו על שבעתו שנשבע להחזירו אליו. וכמה נצרך השמיר לתרגול הבר? הוא מוכיחו למרבה עד הר של אבן במקום שאין בו ישוב ולא נמצא שם לא זרעים ולא איכות. וזה התרגול הבר מוחיל את השמיר על אבני ההר, והאבנים נבקעים תחת השמיר. ונעשה חריצים בהר. אח"כ הוא מביא זרעים ומשליכם שם בתוך החריצים, הזרעים נתכבים כעפר עד ירי הרוח וצומחים שם זרעים ואילנות, והתרגול הבר עושה זו שם קן עם אפרוחים ומהפרנס וניזון מן הזרעים והאילנות. וזה שתרנג אונקלם עד הרכיפת, נגר מורא. כלומר שהוא מבקע את ההר הקשה. ובכן אליו תפנו ופמנו תדרשו את השמיר.

וישלח שלמה שני שדים ושני גשרים לחפש במדבריות וביערות איה נמצא קן של תרנגול הבר שיש לו אפרוחים קטנים. וישלח שמה אנשים חכמי לב ויכסו את הקן של האפרוחים עם מכסה וזכוכית עבה ורבנה וצחה. ויהי כאשר בא תרנגול הבר והביא אוכל עבור האפרוחים, ולא יכל ליכנס אל קנו מפני מכסה הזכוכית. האפרוחים בראותם את התרגול עם האוכה, פתחו פיהם ויצפצפו. מיד נכמרו רחמי תרגול הבר על אפרוחיו, ויעף חוש מהר והביא את תולעת השמיר בפיו, כדי להיכיו ולהחילו עד הזכוכית להבקיע המכסה, אבל טרם התחיל עבודתו צעקו פתאם אנשי שלמה עד התרגול בקול רם. והתרנגול נתבהל מאד עד ששכח ואבר מן שבתו והשמיר נפל מפיו ארצה. ויריצו אנשי שלמה בחפזן אל מקום ההוא, ויתפסו את השמיר למען הביאו אל

אך המלך שלמה. כאשר ראה התרנגול שחשפו ממנו את השמיר הלך וביצע אבן חד ויחנק. לבעבור שראה שלא יוכל לקיים את שבועתו אשר נשבע לשור דהם שיחזיר ויביא אליו את השמיר תחת רשותו.

וישאל בניחו את האשמדאי: "מפני מה כאשר ראית בדרך לאיש עזי ההוא שהיה תועה בדרך הטרחת עצמך להעלות אותו אר דרך הישר?" אמר לו האשמדאי. משום ששמעתי שהכבדיו עליו ברקיע שהוא צדיק גמור, ומי שיעשה לו נתיחא לנפשו יוכה לעולם הבא. ועוד שאלו בניחו: "מפני מה כאשר ראית בדרך לשיכור ההוא שהיה תועה בדרך הטרחת עצמך להעדותו לדרך הישר?" אמר לו האשמדאי. משום ששמעתי שהכבדיו עליו ברקיע שרשע גמור הוא, ולכן עשיתי לו נתיחא לנפשו, כדי שיאכל את כל עולמו בעוֹלָם הזה. ועוד שאלו בניחו: "מפני מה כאשר ראית בדרך שמתת החתונה היית בוכה?" אמר לו האשמדאי. משום שראיתי שהחתן ימות בתוך שלשים יום, והבילה תהיה צריכה להמתינ' י"ג שנה על יבם קטן. ועוד שאלו בניחו: "מפני מה כאשר שמעת בדרך שאיש אחד אמר לסנדרד. עשה לי מנעלים חזקים שראיתי שזה האיש אין לו קהיות עוד אפילו שבעה ימים, והוא מבקש מנעלים חזקים על שבע שנים דוקא. ועוד שאלו בניחו: "מפני מה כאשר ראית בדרך לאיש הקוסם קסמים לאנשים צחקה ממנו?" אמר לו האשמדאי. משום שראיתי כי במקום ההוא שהוא יושב נממן מתהניו בארץ אוצר רב של מלכות מן כסף וזהב, והוא אינו יודע אפילו מה שנמצא תחתיו, ולקח עצמו לקסום קסמים להוריע לאנשים דברים נסתרי, האם אין זה שחוק?"

שלמה המלך היה חופם אצלו את האשמדאי באוהד גדול אשר בחוק הגן עד שבנה את בית המקדש ואת היכלו. ואף גם אחרי כן זמן רב יושב שם האשמדאי תפוס בירושלים תחת רשות שלמה המלך, יען כי היה המלך שלמה מושל על כל השרים, וגם על האשמדאי שנהשב למיך שלהם. והנה השני שלמה המלך את הכל בחכמתו, וידע והבין דרכי הטבע של כל מיני הדומם וכל מיני הצומח וכל מיני החי, אבל לא היה ביכולתו להבין היטב כל מיני המדבר. כי בסוג המדבר יש אנשים אשר לא היה באפשרות לשלמה המלך להבין היטב דרכי הטבע שלהם מחשבתם ונמייתם כדעתם, כמו שאין באפשרות לאיש עזי כהבין ולהשיג מהות גמלי הצבעים. ואיזה הוא מין אנשים אשר שלמה המלך לא היה יכול להשיג תוכן לבם? הלא המה העניים והאביונים המדוכאים החוזרים על פתחי נדיבים. כי כמוכן לבעבור שהמלך שלמה היה לו מעוררו כל טוב וכל מיני העננים שבעולם, והמיד זהו מסובב בכל מיני

יופי, פאר וחדר, עושר גדול עד בלי די, וכבוד מלכים היותר גדול שבעולם. ואך היה באפשרות אליו שהוא ישיג תוכן רבב בעני המרובה, ויצויר במחשבתו מחשבת האביון התאב לכל דבר?

ובכן אמר היוצר להמעיט לשלמה המלך אף גם זאת. למען כי אחר שיושיג ויפגע מעט העניות כמו שהוא באמת, אז ירע מה לחשוב ויבין מה לדבר בעניני העניים והאביונים. והנה מובן זאת לכל, שאם היה נמצא אז איש אשר יחשב על המלך שלמה, שעוד יכיר דהיות שהוא בעצמו יעשה עני ואביון ויחזור על הפתחים, האם לא היה נחשב זה האיש למשוגע נמרז? כי איך יתכן זאת? אבל לפני היוצר לא יפלא כל דבר. יש בידו להגביה השפל ביותר עד שמי רום מעלה מעלה ברנע אחר. ובן גם להיפוך יש בידו להשפיל נאים היותר גדולים שבעולם, משה משה, עד כי ישחה לעפר נפשו, גם כן ברנע אחר. ועתה הפכת ושמע מה שעשה היוצר לשלמה המלך בסוף מלכותו. לשלמה המלך היה נן ופרדם גדול ככל מיני יופי שבעולם. ושם היו עצורים לו כל מיני היצורים, מכל מין העוף, ומכל מין החיה והבהמה והדגים. ובזמן הקיץ היה ימים שאהב שלמה המלך לקום בבקר השכם וללכת בלברו לשוח בנן נחמור הזה, לשאב רוח צח ולהתענג מומרת הצפרים מכל המינים בעת הקיצים משנתם, ולהתענג מקפיצת ודקידת כל מיני חיות הפראים. בתוך הנן הזה ישב תפוס גם האשמדאי באהל גדול. וכל אנשי בית שלמה, כאשר נודע להם זאת, היו יראים ליכנס בנן הזה מאימת צורת האשמדאי מלך השרים שלא יזיק אותם ממרחק במבטו. ובכן כאשר נכנס שלמה המלך אל הנן הזה היה דרכו ליכנס שמה בלברו באין איש אתו.

ויהי היום ויקם שלמה בבקר השכם ונגנס בתוך הנן הזה, כאשר גם לא היה עוד רכוש בכל המלכושים שלו בגרי מלכות כראוי, יען כי היה האויר חם, והק היה עמוף באדרתו ומצנפתו על ראשו. ורק שלמה לשוח בתוך הנן בלברו, ויתענג מכל מיני היצורים הנמצאים שם עד שעבר לפני האהל אשר בו ישב תפוס האשמדאי. ויהי כאשר ראה האשמדאי את המלך שלמה, התחיל לבקש עד נפשו מאת המלך ולהתחנן לפניו שישלחנו לחפשי, כי על מה ולמה יעצור אותי תחת רשותו כמו אסיר זה שנים הרבה. ויאמר אליו שלמה: הן כתוב. בתועפת ראם לו. ואמרו החכמים. כתועפות, אל מלאכי השרת. ראם, אליו השרים. ומה גדולתכם וכתכם יותר מאנשים ילדי אשה שנשבתה היוצר בנבורתכם. ואיך אשליך לחפשי אם עדיין לא ראיתי מעמך שום דבר נפלא, לא בנבורה ולא בחכמה, לא כהן ולא ביופי, לא בקיץ בזכים ולא בקיץ וזמרה, רק אתה אוכל ושותה כבני אדם ותולך פועל כפרי.

ויאמר

ויאמר אליו האשמראי: ואך אוכל להראות למֶלֶךְ דברים נפלאים אם צִמַל מִמֶּנִּי הֵכָה הַגְדוֹל שֶׁלִּי עַל יְדֵי זֶה שֶׁנִּתְּנָנוּ עַל צִדְאֵי שְׁלֵשֶׁלַת בְּרִדֵּי שֶׁתִּקְרָא עָלֵינוּ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ. וְגַם שֶׁאֵתָּה הַמֶּלֶךְ עֹשֶׂה לִּנְגִיד וְעַל אִצְבְּעוֹת יָדָךְ נִמְצָא שֶׁבַע זֹהֶ שֶׁתִּקְרָא גַם עָלֶיהָ הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וְכֵן אֵדָה מַחְדִּישִׁים וּמַבְכִּמִּים אֶת כָּחַי הַגְדוֹל, וְכֵן אוֹכַל בַּעֲבֹד זֶה לְהִרְאוֹת לְמֶלֶךְ כִּי דַבַּר נִפְלֵא. אִמְנָם אִם הַמֶּלֶךְ רֹצֵחַ בִּאֲמַת לְהַתְעַנֵּג מִמֶּנִּי, בְּהִרְאוֹתֵי לִפְנֵי דְבָרִים נִפְלָאִים שֶׁרָם אוֹשֵׁר יִשְׁלַחֵנִי לְחַפְשִׁי, הִנֵּה יִסֹּד הַמֶּלֶךְ מַעֲלֵי אֶת שְׁלֵשֶׁלַת הַבְּרִדֹּת, וְגַם יִסֹּד מַעַל יְדֵי אֶת שֶׁבַעֵת הַזֹּהֶב, וְאֵן אוֹכַל לְהִרְאוֹת לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ נִפְלָאוֹת נְדוּרוֹת וְתַצְעוּמוֹת אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ יִתְעַנֵּג מֵאֵד מְדָם."

עֵתָּה נֹאמֵר עַל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ, מִשִּׁיב חֲכָמִים אַחֵר וְדַעַתָּם יִסְכֵּל". כִּי הוֹיָצָר סָכַל דַּעַתוֹ הֶרְחַבָּה שֶׁל שְׁלֹמֹה וְנִתְּפָתָה מִדְּבָרֵי הָאֲשִׁמְרָאִי לְשִׁמּוֹעַ אִיּוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּרִצּוֹנוֹ. וְיִסֵּר שְׁלֹמֹה מַעַל הָאֲשִׁמְרָאִי אֶת שְׁלֵשֶׁלַת הַבְּרִדֹּת, וְגַם מַעַל אִצְבְּעוֹ הַיָּמִי שְׁלֹמֹה אֶת שֶׁבַעֵתוֹ. וּמִיָּד קִפֵּץ הָאֲשִׁמְרָאִי עַל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה בֹּאֵשׁ וְעֵשֶׂן נֹרָא וַיִּבְעֵת אוֹתוֹ עַד שֶׁנִּתְעַלֶּף, חֲסָף מַעֲלִיז אֲדִירוֹ וְגַם מִצְנַפְתּוֹ וַיִּבְלַע אֶת שְׁלֹמֹה. אֶת כִּנְפוֹי לְפָרֵשׁ וְהַגְדִּילֵן מֵאֵד עַד שֶׁכָּנַף אֶחָת הַגֵּיעַ לְרַקִּיעַ, וְכָנַף הַשְּׁנַיִת הַגֵּיעַ לָאָרֶץ, וְהִקָּא אֶת שְׁלֹמֹה חַיִּי חַי וְחַיִּי מֵת בְּמִדְחָק שֶׁל אַרְבַּע מֵאָה פְּרָסָאוֹת בִּאֲמִצַּע הָדָרֶךְ, עָרוֹם בְּלִי מַלְבוּשׁ הַעֲרִיזָן וּבְלִי מִצְנַפָּת. אֲדִירֵי כֵן חוֹר מִיַּד הָאֲשִׁמְרָאִי אֶל הַגֵּן הָהוּא וַיִּשְׁכַּךְ עַפְרֵי עַל הַשִּׁדְשֵׁלַת וְעַל שֶׁבַעֵת הַזֹּהֶב שֶׁל הַמֶּלֶךְ וַיִּסְמִין אוֹתָם בַּעֲפֹר, וְהוּא צִמַּצֵּם עֲצָמוֹ לְהַתְחַפֵּשׂ בִּאֲוִתוֹ הַצֵּמֶם וְהַדְּמוּת וְהַתְּבִיט שֶׁל הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה, וַיִּכְבֹּשׁ עֲצָמוֹ עִם אֲדֹרֶת שְׁלֹמֹה וְעִם מִצְנַפְתּוֹ, וְנִכְנַם לְהִזְכֵּר הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וַיֵּשֶׁב לוֹ עַל כִּסְאוֹ. וְעִשָּׂה הִכָּה כְּמוֹ שֶׁעִשָּׂה הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה. וְאֵין אִישׁ מְכִיר מֶה שֶׁנַּעֲשָׂה. כִּי לִפְנֵי הָאֵדָה שִׁישֵׁב בִּי הָאֲשִׁמְרָאִי, וְעִם הַשְּׂרִירִים לֹא עָרַב אִישׁ לְגִישָׁתָּה לְהִבִּיט בְּחוֹכֵי, מֵאִימַת וּפְחַד שֶׁל הָאֲשִׁמְרָאִי, וְעִם הַשְּׂרִירִים וְהָעִבְרִים שֶׁל הִיכָה הַמֶּלֶךְ שֶׁמֶר הָאֲשִׁמְרָאִי עֲצָמוֹ דְּרַבֵּר עִמָּהֶם, לִמְעַן לֹא יִדְגִּישׁוּ אִיּוֹ שִׁינּוֹ, דֶּק אִכַּל וְשָׁתָה וְהַתְעַנֵּג כְּמוֹ הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה.

שֵׁם הֶרְחַק אַרְבַּע מֵאָה פְּרָסָאוֹת מִירושָׁלַיִם שֶׁבַע שְׁלֹמֹה בָּאֵם הָדָרֶךְ עַד הָאֵרֶץ הַלְחָה בְּלִי דַּעַת וְאֵין אוֹנִים, כִּי נִתְעַלֶּף מִפְּחָדוֹ שֶׁל הָאֲשִׁמְרָאִי. וַיַּעֲבִיר שֵׁם בְּמִקּוֹם הָהוּא עֹבְרֵי אֶרֶץ וַיִּדְאוּ כִּי שׁוֹכֵב אִישׁ אֲשֶׁר נִתְעַלֶּף, הִקִּיצוּ אוֹתוֹ וְהִדְּאוּ אֶת נַפְשׁוֹ. וַיִּקְרְאוּ אוֹתוֹ מִן הָרֶקֶן שֶׁהִיא מוֹנַח בִּי. אֲדִירֵי כֵן הִלְבִּישׁוּהוּ בְּמַלְבוּשׁ עֲלִיזָן בְּגָד עַב וְנֹאֲלַח מִמַּלְבוּשִׁים יִשְׁנִים שֶׁל הָאֲבִירִים, וַיְכִיּאֲדוּ בִּאִידוֹ עַד הֶרְחַק מִגְּבוּל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וַיּוֹשִׁיבוּ אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם שְׂוִישְׁבִים הַעֲנִיִּים לְבָקֶשׁ גְּדֻבוֹת כְּדֵי שִׁירְחָמוֹ אֲנָשִׁים גַּם עָלָיו.

לאם לאם נזכר שלמה מי הוא ומה שעשה עמו, ויחקק שן על האשמה־אשר רימה אותו והוא נתפתה לשמוע אליו. לפני שעה אחת היה עוד שלמה המלך, אשר הרגו הבל ומלואה, ועתה הוא יושב בין עניים. מלכותך בעפר ובנוהים נאלחים ומרוחצים, והבין היטב כי איש אובר עצות הוא במקום הזהא, וישא עיניו לשמים ויצדק עליו את הרין ויאמר: „צדקתך כהררי אכ, משפטיך תהום רבה, אחת נשאתני עד שמי רום וכוכביהם, יאתה השלכתני תהום רבה, להיות כאחר העניים ולשבת ביניהם, אתה נתת לי הכל, ואמא לקחת ממני הכל, יהי שמך מבורך לנצח נצחים”.

(מ"ז)

הצרות שסבל שלמה בימי גלותו.

ויהי כאשר נעשה שלמה רעב וצמא, היה מוכרח לחזור על הפתחים ביוחד עם חכרת עניים ואביזונים מרוכאים. וכן הלך שלמה מעיר דעיר עד שבא לגבול ארץ־ישראל קרוע וברוע ערום ויחף. והתחיל לחזור על הפתחים בעיר־ישראל ולהכריז: „אני שלמה המלך, אני קהלת בן רוד הייתי מלך עד ישראל בירושלים”. מה היתה אשה אחת עושה. היתה נותנת לפניו קערה שכ גדיסין. לאחר שאכל היתה מכה אותו בקנה על כתפו, ואמרת לו: „לך משוגע מזה, לך סביתי דרכך, ולא שלמה המלך יושב על כסאו בירושלים, ואתה אומר וטבריו. אני שלמה מלך ישראל!” או אמר שלמה: „מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש”. וידם את מקלו אשר בידו ויאמר בדמעות על לדיו: „זה חקקי מכל עמלי”.

בעיר אחת אשר בארץ ישראל נמצאו שני אנשים, אחד היה עשיר גדול, ואחד היה עני גדול, והם האמינו מעט בדברי שלמה, ולא חשבוהו כמשוגע. חבקש העשיר ממנו כסתר לאמר. בוא אל ביתי בלידה, שרא יראו הנערים הגבערים בני בליעל שאתה הולך כביתי, ויתקלסו בך וישליכו אחריך אבנים וצוריות עפר, כמו אחרי משוגע, וגם את הוכוכיות אשר בחלוני ביתי ישברו. וכאשר תבוא אל ביתי בראש תאכל אצלי סעודה גדולה כיד המלך. ויעש כן שלמה ויבא אל ביתו בראש. ויערך לו העשיר שלחן עם בשר הרבה ויין טוב ומדננות לרוב. ויהי כאשר אך החל שלמה לאכל, וישב לו העשיר בעל הבית בגדיו, והתחיל להגיד עזיו בראשו ולספור על רוע מצלו ומעו מפלתי, עד אשר זלזו דמעות מעיני שלמה. האוכר ישב לו בגדונו, וכמעט שנתק ולא

יכר לאביו כרי שובעו, ויקם וילך מן השלחן סר וזעף, צמא ורעב. וילך לישן אל בית ההקדש אשר לעניים ארחי ופרחי, וחרד שנתו מעיניו כל הלילה. ביום השני נגש אליו איש העני ויבקש ממנו בסתר, שילך אל ביתו ראכול אצלו סעודת הליכה כיר המלך. וישחק שלמה ער דבריו ויאמר לו: "הלא אתה בעצמך עני ואביון ואין לך מה לאכל, ואיך תאמר כי נתן לי לאכף סעודה גדולה כיר המלך?" וענה העני ויאמר: "אמת הדבר כי עני גדול אני, אבל יש בביתי כבר שלש לחם שחור, וחבית עם כרוב חמוץ, וכל זה אתן לך לאכל כיר רחבה ובעין יפה כיר המלך, כלומר, כמו שהמלך נותן לאוהבו סעודה של מעדני מלכים, בודאי הוא נותן לו כיר רחבה ובעין יפה, כן גם אני אתן לך סעודה הזאת בעין יפה וביר רחבה". ויעש כן שלמה ויבא בלילה אל בית העני, ויערך העני לפניו את השלחן ויתן לפניו כבר גרול לחם שחור וקערה גדול עם כרוב חמוץ וצפחת מים. אז אמר העני אל שלמה בקול שמח וכלל טוב: "אבול ושתה. מעד פכן, חוק והתחוק? כי לא יונח לעולם השם יתברך. ואם באמת שלמה המלך אתה, עוד תניע העת אשר תשב ער כסאך כמקדש, כמו שהבשית היוצר לדרדך אכך. כי הלא הוא מוחץ ומעניש ביד אחת, ומרפא ומחוק בידו השנית, הוא משפיל, אבל אף מרומם. ובכן אכול בשמחה רחמך ואל תדאג מאומה". כן החזיק העני את לב שלמה וישמח אותו, ושלמה אכל פשוט. ויבקש ללכת דרדכו. ויאמר אכיו העני: "לא כן אדוני! הלא אם באמת שלמה המלך אתה, ידעתי ושמעתי כי הסכן הסכנת דראות תענוגות בני אדם, שרים ושרות, רקודין ומחולות, הנה שם בוית תחת התנור והכיריים יושבים שני ילדי, נער ונערה, אקרא אותם ואתן להם איזה כפות כרוב חמוץ, לבעבור ירקרו מעט לפגנו במחול יפה, כאשר דמכני לעשות בעת שהם שבעים, אני אומר, והם ירקרו, ואתה תתענג כזה.

ויצחק שלמה על דברי העני וישב לו במקומו. ויקרא העני את ילדיו אליו נער ונערה, חצים ערומים ויחפים, ויהן להם איזו כפות כרוב חמוץ, ותוכף רקדו משמחת הכרוב החמוץ. אתר כן התחזיק העני לזמר ולספוק עם כפיו, ושני ילדיו הנער והנערה רקדו במחול יפה, ער כי גם שלמה לא יכול להתאפק ויבא להם בכפיו. אתר המחול בקש העני מאת שלמה, שישכב עימו פישן ער מפתו שהיתה בלי כרים וכסתות רק מלאה תבן וקש. והוא העני שכב עימו פישן על הארץ יחד עם יקדיו. אז אמר שלמה על שתי אדה המעורות: "טוב פת הרבה ושרה בה מכית מלא ובחי דיב".

(טז)

החזרת שלמה לכסא מלכותו.

אלך שלמה עם העניים ארחי ופרחי זמן רב מעיר לעיר עד שבא ירושלים. וייתיב לפני הסנהדרין ויבריו לפניו ויאמר: "אני שלמה מרכבם סדוע אין אתם עומדים מפני ואין אתם נותנים לי כבוד המלך?" וישתעממו הסנהדרין עליו, וישחקו עד דבריו, וינתנו אותו החוצה שויך אז בית המשושעים. ויעש כך שלמה יום אחר יום לפני הסנהדרין עד שהתהלילו לדבר עמו, וישאלו אותו: "הא אס שלמה המלך אתה, מי יושב על כסאך במקום כמקדם?" ויאמר שלמה: "אין זה כי אס האשמדאי שר השדים". ויספר לפניו את כל אשר קרה עמו. ויראו הסנהדרין שאינו מדבר כששטה, וכי הוא חכם יותר מהם. אז אמרו זה לזה: "הלא כלל גדול מסור בידנו שאין שומה מתדבק בענין אחר לאמר המיד אך דברים אחדים של שטאת אחת, כפי תערוכות דברי שטות אחרת". לכן הסכימו לחקור ודרוש בסתר בדבר הזה.

וישלחו הסנהדרין לקרוא לפניו את שר הצבא בניחו בן יהוידע. וישאלו אותו, אם נקרא בעתים האחרונות לבוא לפני המלך שלמה. ויאמר להם בניחו. כי זה זמן רב שלא נקרא לבוא לפני המלך, וגם בעיניו יפלא מאד דבר הזה. כי איננו מרגיש בעצמו כל חטא קל שחטא נגד המלך. וישלחו הסנהדרין לשאל את הנשים והפלגשים, דרעת אם המלך מתיחד עמהם. ותענה, בן הדברי. אך אחת יפלא בעיניה מה שהמלך תיבע להן בעת נידתן, מה שלא היה דרכו מעולם כך, וגם שנודע להן כי אף גם לבת שבע אמו תבע ככה. ויצאו הסנהדרין להן, שכאשר יתיחד עמיהן יברקו בכפות דגליו אם הן דומות דרגיו כל האנשים, או שהן דומות לכפות דגרי ההתנגוים. כי רגליו של שר דומות לרגלי תרנגולים. ותענה הנשים והפלגשים דבר אחד, כאשר שאין המלך בא אציהן יחף אלא באנפלאות ופומקאות עד כפות רגליו, ולכן אין ביכולתן לרעת דבר בריור בענין זה. אז הכינו הסנהדרין כי אין זה דבר פשוט, וכי יכול להיות שרבריו זה העני כנים הם, וכי הוא באמת שלמה המלך.

ויחשבו הסנהדרין עצה מה לעשות. וישלחו לקרוא את זה העני, שמכריז ואומר כי שלמה המלך הוא. וישארו אותו ויאמרו אליו: "אם אמת הדבר שאתה המלך שלמה ושם יושב על כסאך האשמדאי מלך השדים, אמר לנו עצה טובה איך נוכח לגרשו משם. כי מי הוא זה אשר יסתכן עצמו ללכת דלהם אתו, הלא יברע אותו כלנו ויעשה תורבה מעיר ירושלים כלה". ויאמרו

אליהם

אליהם שלמה: "אז תראנו על זה כי אני בעצמי אלהם אחי, ואבריהו ואנרשהו מעל כסאי שבה המדבריה הרחק מאד על הר העזאז שלו אציל הרי חשך וצלמות. ויכיר להיות שעוד יעלה בידי להפוס אותו ולהושיבו במאמר תחת רשותי וממשלתי כבראשונה. ואולם דבר אחד נצרך לי שתעשו שלשלת ברזל ויהיה חקוק עליה השם הקדוש. ועוד תעשו לי טבעת זהב פהור גם כן עם חותם השם הקדוש. ואז אלך אני בעצמי עם בני הויזן הזה להחכם אתי." ויעשו המנהדרין הכב כמו שהציע רפניהם המלך שלמה. ויקח שלמה את טבעת הזהב וישם על ידו, וגם את השלשלת הברזל קח עמו, וילך בלאש אז היכל המלך, וילכו אחריהו בניהו בן יהוידע עם עוד גבורי מלחמה, וגם המנהדרין הלכו אחריהם, כי כלם חשקו לראות הנפלאות והנוראות אשר עומדים להתגלות ולהראות לעין כל בהיכל המלך.

ויבוא שלמה בלאש אל ההיכל אשר ישב שם האשמודאי על כסא המלכות. ויהי פאשר אך ראה האשמודאי את פני שלמה, פרח מושם כרנע ולא נראה עוד. וישב שלמה עד כסא מרכוהו במקדש ויבוא אליו כל השרים וגם המנהדרין להתנחות לפניו ולקשור אותו בכתר המלכות ויטהרו וינקו את ההיכל כמה ימים מן כל מיני המומאות והמרחון שהניח אחריה האשמודאי. אז כתב שלמה את ספר קהלת שרו והכריז לאמר: "הכל הבכ ודעות רוח! אמנם כב שלמה לא היה עוד במנוחה ובשמחה במקדש, כי פחד פחדים בכר הצילות מן בעתותי הנוראות של האשמודאי, עד כי נחלשו עצביו מזה. ויעש לו המלך שלמה משה שן גדולה כמו בנין של בית וחיכל. והיו שומרים גבורים אנשי חיל עומדים על משמרתם בכר לילה מסכיב לבנין הזה, כמו שכתוב, הנה מטתו של שלמה ששים גבורים סביב לה מגבורי ישראל כלם אחיו ודיב מלומדי מלחמה איש דברו על ידו מפחד בצילות".

(יז)

הנה מפתו של שלמה המלך. איך היתה עשויה להשמוך
מן שדים ומזיקין.

העמקה מן הספר הקדוש חסד לאברהם.

ענין מפתו של שלמה יש בה סוד גדול, וכי מה שיש לנו רשות לפרסם
נפרסם כפי המקובל אצלנו מן הקדמונים. דע כי מפתו של שלמה היתה המפת

אמות אורך, וחמש אמות רוחב, ועשר אמות קומתה. ויהיה מרובעת בארבע איות שלה לארבע רוחות העולם, ומגורה מארבע רוחותיה, וכל רוח רוח היה בה ט"ז קדשים, וכך קדש וקדש רחבו שני מפתים, באופן שכל ג' קדשים היו ברוחבן שיעור אמה אחת. נמצא שבכל ט"ז קדשים היו חמש אמות רוחב. על קומת העשר אמות של גובה המטה היה מבסמ מלמעלה הסוגר כל המטה לגמרי. גובה החלל שתחת קרקע המטה היה אמה אחת. נמצא שגובה עיקר המטה עד הגג שהוא המבסמ הנזכר היה ט' אמות. בג' רוחות שהן דרומי מזרחי ומערבי היו כל הקדשים שלהם שלשמות בכל הגובה של העשר אמות. ורק המ"ז קדשים של רוח צפוני לא היו שלשמות רק ששה קדשים. שרשה מהם הסמוכים לקרן מזרחי, ושרשה מהם הסמוכים לקרן מערבי, שהם אמה מזה ואמה מזה. והשאר ט' קדשים האמצעים שהם רוחב של ג' אמות היה כל קדש וקדש מהם חרוך בג' חתיכות על דרך הוה. אמה, שש אמות, ג' אמות. החתיכות של אמה אחת היו קבועות אך המטה מלמטה לסגור שיעור קומת גובה החלל שתחת המטה, החתיכות של שש אמות היו מחוברות יחדו לחיזותם דלת אחת או ב' דלתות אל המטה, בשיעור של רוחב ג' אמות, וזנבה שש אמות. והחתיכות של ג' אמות היו קבועות אל המטה ממעל לסגור את המטה בג' אמות העליונות. נמצא שהיה להמטה בכל ארבע רוחותיה מסכיב ס' קדשים, וזהו סוד הששים גבירים אשר מסכיב לה, כי עד כל קדש וקדש היו חקוקים אותיות ולשמות הקדושים הגורמים שמירה מן השרים והמוקיין, כמו שיתבאר לקמן בס"ד.

המטה עצמה, ר"ל קרקעיתה היתה מן ששה קדשים. כל קדש וקדש ארכו חמש אמות שהם שלשים מפתים. רוחב כל קדש וקדש היה חמשה מפתים. נמצא שהרוחב היה ג"כ שלשים מפתים, ארכה כרחבה. קרקעת המטה היתה גבוה מן קרקע הארץ אמה והחלל היה סגור מסכיב במבואר לעיל. והיו מצייעין בה עד קרקעת המטה ח"י כרים ממזכאים עם מוכין. וכל כר וכר היה עביו מפת, וארכו ורחבו מן חמש אמות מרובעות. נמצא שגובה כל הח"י כרים היה שלש אמות. ועם הגובה של חלל המטה מתחת היה ארבע אמות והיו עשיות ז' מעלות לעלות עליהן כתוך המטה. והמעלות עמדו על ארבע אופנים. וכאשר נצרך לסגור דלת המטה, היו המעלות מהתרחקות מאליהן מן פתח המטה על ידי האופנים שלהם. וכשהיו הדלתות נפתחות, היו המעלות מתקייבות מעצמן אל פתח המטה. ופעולה זו שהיו המעלות מהתרחקות וזמתקייבות מאליהן, היתה נעשה על ידי מוכני עד פי חכמה. נמצא שגובה והחלל אשר בתוך המטה מן הכרים עד גג המטה היה שש אמות.

גג המטה שהוא המכסה מפעל היה גם כן נעשה מן שלשה קרישים, כל קריש וקריש ארכו חמש אמות, ורחבו חמשה טפחים. נמצא שהיה המכסה ארכו כרחבו מרובע, חמש אמות ער חמש אמות. כך כל הקרישים אשר בארבע רוחות המטה הם שלשים, ועם הששה קרישים של קרקעת המטה וגם הששה קרישים של גג המטה היו כך הכל יחד ע"ב קרישים. קי המקף את המטה בארבע רוחותיה הוא שיעור ק"כ טפחים, שהם עשרים אמות.

סביב המטה מבחוץ היו ז' אמות ההתחנות חלקות בני חקיקה של שום אות. וז' אמות העליונות מסביב סביב היו חקוקות ע" דרך זה. בקריש האמצעי שברוח דרומי היה בראשו אות י. למטה ממנה **אֲדִירָה**. למטה ממנו **חֶסֶד**. למטה ממנו **אֲבֵרָתָם**. למטה ממנו **אֲרִיָה**. למטה ממנו **מִיכָאֵל**. ולמטה ממנו **מִים**.

בקרש האמצעי שברוח צפוני היה בראשו אות ה. למטה ממנה **אֱלֹהִים**. למטה ממנו **פֶּחָד**. למטה ממנו **יִצְחָק**. למטה ממנו **שׁוֹר**. למטה ממנו **גְּבִרְיָאֵל**. ולמטה ממנו **אֵשׁ**.

בקרש האמצעי שברוח מזרחי היה בראשו אות נ. למטה ממנה **הָוִיתָה**. למטה ממנו **תַּפְאֲרֹת**. למטה ממנו **יִשְׂרָאֵל**. למטה ממנו **אֲדָם**. למטה ממנו **אֲרִיאֵל**. ולמטה ממנו **רוּחַ**.

בקרש האמצעי שברוח מערבי היה בראשו אות ק. למטה ממנה **אֲדִנִי**. למטה ממנו **מִלְכָּנָת**. למטה ממנו **דָּוִד**. למטה ממנו **נִשְׁרָךְ**. למטה ממנו **רַפָּאֵל**. ולמטה ממנו **עֶפְרָיִם**.

ומפכר זה היו עוד חקוקים על כל הששים קרישים מבחוץ מסביב **בְּיָאֵמוֹת** העליונות אלו האותיות והתיבות. שהן ששים אותיות שברכת כהנים. על כר קריש וקריש אות וזחת. וגם ששים תיבות מן פרשה הראשונה של קריאת שמע. ער כל קריש וקריש תיבה אחת. וכיצד יש בפרשה הראשונה של קריאת שמע ששים תיבות, הלא רק מ"ח תיבות יש בה. אבל דע שכיון שאמדו חז"ל שצריך להאריך בך, רבתי של **אֶחָד** ולכין ולהמליכו בכך ששה קצוות שהן. מעלה, מטה, מורה, מערב, צפון, דרום. כן נמצא שבאות ד נכללות בה שש תיבות האלו של הששה קצוות. ותצטרף עוד אל זה ששה תיבות מן **בְּרוּךְ** שם כבוד מלכותו לעולם ועד. הרי נתמסר לך י"ב תיבות בפרשה הראשונה של קריש לחיותך ביחד מ' תיבות. וגם היו בחקוקות על הם' קרישים מ' תיבות מן השיר של פנעים, שהן מן יושב בסתר עד מחסי, על כר קריש וקריש תיבה אחת. וגם היו חקוקות ער כל קריש

וקדש משנה אחת מן חם' משניות שבספר יצירה, ומשנה אחת מן חם' מסכתות של שיתא סדרי משנה.

ודע שמכל הנשים שהיה לשלמה לא נכנסה בהמשה שום אשה מעולם, לבד הי"ח נשים שרקח שלמה בדן תורה ושהיה הודתן ולידתן בקדושה ולכך דחה בהמשה הי"ח כרים כנוכר, וכל כר היה על שם אשה אחת. והאשה המיוחדת היתה מצעת הכר שלה למעדה מכל הכרים.

ודע סוד המעם היות נובה כל המשה עשר אמות, כנגד עשר ספירות של עולם העשיה. ולפיכך היה הגובה נחלקת על ג' חלקים, ג' עליונות, וששה אמצעות, ואמה אחת תחת המשה.

ודע שהששה קדשים העליונים של המבסמ רומזים על י' רבתי דרומזו על הפארת. והששה קדשים התחתונים של קרקע המשה רומזים על י' זעירא דרומזו על יסוד. והמשה עצמה רומזת על מלכות. ולפיכך היא מינחת בין הפארת ליסוד כדי להצילה ולשומרה מסמרא דסמארא שלא יגע בה. ועל זה כיונו מדרכי ואסתר לסדר המגילה בין שתי ווי"ן, בין י של יידי בימי אחשורוש, ובין י של תיבת זרעי. ודי למבין. ע"כ מן הספר הקדוש, "הסד לאברתם".

ישראלים שור לא מבינים וגם לא מקבלים את חשיבותה לזאת להם זה

[illegible]

הז' ספר שאלה עליו נכתב זהו ספר שאלה עליו נכתב זהו ספר שאלה עליו נכתב

[illegible]

[illegible]

(יח)

מעשה הנפלא שניסה שלמה המלך לבעל ואשתו:

פעם אחת שאלו סנהדרין לשלמה המלך, מפני מה אמר. "אם אחד מאלף מצאתי ואשה אותה מאה לא מצאתי". ויאמר המלך שלמה אליהם. זאת אוכל לדראות לכם בפועל ממשי. וישלח המלך לחקך לדרש ולמצא בירושלים זוג של איש ואשה שיש ביניהם אהבה ושלוש, ומביאים את חיותם בנעימים שהם עשירים ואין חסר להם כלום.

ויבואו שפיהו שלמה ויאמרו שמצאו זוג כזה. וישלח המלך לקרוא אליהם בסתר את הבער ויאמר לו: "הנה נודעתני על פי אצטננות שלי שאשה איש מצליח גדול, ואחה נולד במזל מוצלח כזה, שבאם תהיה שר הצבא שלי הכבוש תחתיך את כל העולם, ואין כלי זיין שבעולם יוכל דהויק דך. ולכן עלה ברעתי להעביר את בניו בן יהוידע שר הצבא שלי במשמרתו ודמנות אותך במקומו. אמנם יען כי לא נאה לפני העם שאותן משרה גדולה כזו לאיש פשוט, דכן איעצך, אחה תהרג כלילה הזה את אשתך בחרב, ותצטק אחרי כך שנפלו עפיה שורדי לילה וידנו אותה, ואני אתן דך אחיכ דאשה בת אחת שלי מכבות היפות שתבחר לך מאותן שנודרו לי מכשי הגבירות ודא מכשי הפלגשים. וכאשר ירע העולם שאתה חתני, אז אוכל דהתים אותך על הפרדנה חנדולה הזאת לעשות אותך לשר הצבא שלי.

ועל דבר אם מותר דך לדרג בשביב זה את אשתך. הרע שאין בזה שום עבירה, רק מצוה גדולה תעשה בזה, כי על פי הדין דהיין נפש אחת בשביל להציל הרבה נפשות, ויחיד נדחה מפני רבים. ואתה עיין שתודרג את אשתך תוכל להיות אחיכ חתני, ותבוא לזה שתחיה שר הצבא שלי, אשר תוכל להציל כמה אלפי נפשות מישראל שלא יפלו במכחמה, אשר לנו להחגג בעמים, או אשר העמים יתגרו בנו. אמנם בני, הודר שיהיו הדברים האלה אשר דברתי עפך בסוד גדול, ואף יתודע לאיש מזה".

וישתחה האיש לפני המלך ויאמר לו: "אם פקודת המלך חזקה עלי למוכת כלל ישראל, הנני מוכן לעשות כדברי המלך". ויאמר לו המלך: "טוב בני, ועתה קח לך חרב הזאת שהיא חרה מאד, ובמכה אחת על צוואר אשתך תוכל בנקל דלהיין את ראשה". ויקח האיש את החרב ויחגירה מתחת למדיו. ויברך את המלך וישתחה לפניו ויצא.

ויבא האיש אל ביתו כלילה פר וועף. לבו רפק בקרבו מאד, וראשו כבד עליו כבד, על דבר אשר ערה עליו הנורל להרג בלי כל אשמה את אשת

אשת נעוריו דאחובה לו. עשתנהוּתו נבכו בקרבו פעם כה ופעם כה. כי חשב, איך ישא את פני המלך אם לא ישמע לדבריו לעזור את הכלל ישראל. אשתו הכירה בו כי פניו נועמו, ותקרב אליו בדבריו אהבה לאמר. "אשי יקירי! מה קך, ומה חסר לך, האם אינך בקו הבריאות?" ויאמר לה בערה: "אל תראני עלי, כי לא חסר לי מאומה, ורק יענן כי לא ישנתי כלילה העבר כראוי, לכן גפזה עלי הירדמה, ראשי כבד עיי ואני רוצה לישנב במטתי לישון שינת הצילה". והאמר אשתו אליו: "שיב הדבר, כן תעשה כאשר דברת". והציע לו מטתו וילך וישנב לישון. וגם היא הלכה עם שני ילדיה לישון.

אמנם נדרה שינתו של הבעל, כי לא ידע רשות עצות בנפשו, אם לקיים פקודת המלך או לא. ויהי בחצי הלילה כאשר שמע שאשתו ישנה שינה עמוקה, ותחוק עליו יצרו הרע לאחר: "מדוע תחשה עצל! היש לך הצלחה יותר גדולה מזו? חזן המלך תהיה, כאשר תחשק נפשך לבחור מן בנות היפות אשר למלך, ואחר כך תרום והנשא למדרגת שר הצבא, ועל ידך תבוא עזרה לכלל ישראל. עתה תקום מהר, קך ועשה פקודת המלך כאשר צויר".

ויקם האיש ויקח את החרב בידו, וילך בלאט אל מטת אשתו, וירא כי שוכבת היא עם שני ילדיה, אחת מזה, ואחת מזה. מיד נכמרו רחמיו עריה. ויקפץ לאחוריו ממטת אשתו, ויכעס עד עצמו לאמר: "הוי בוגר! הוי מרצח! איך עלה עד דעתך לחשוב מחשבה זרה כזו, לעשות רעה גדולה הזאת, לשפך דם נקי, דם אשת נעוריי, אם לשני ילדים! ומרוב כעס ומרירה נפש וחרפה גדולה הלך מהר אל חדר השני וישבר את החרב לרסיסים.

ויהי ממוחרת וילך האיש בבקר להתיצב לפני המלך, ואת חרב השבורה לקח עמו, ויבוא לפני המלך וישתחוה לאפיו. וישאק אותו המלך: "מה לך בגי? האם עשית כאשר צויתך?" ויפל האיש לרגלי המלך ויבך ויתחנן לו. כי יסחל לו על פשעיו וחטאתו שלא מילא בקשת המלך, יען כי לבו לב דך, ואין ביכלתו לשפך דם נקי. ויספר למלך, כי מרוב כעס עד עצמו, על דבר אשר חשב והסכים מותרה ברעתו לעשות נבלה הזאת, שבר את החרב לרסיסים. והניח חתיכות חרב השבורה לפני רגלי המלך.

ויאמר לו המלך: "קום קך כביתך לא אענוש אותך בעבור זה, כי לא סחמת מרר ומעל לא קיימת פקודתי, כי אם לבעבור זה אשר לבך לב דך מתולדה, ואינך מוכשר להיות שר הצבא, ואין דהאשים אותך כלל בדבר הזה". ויקד האיש וישתחוה לפני המלך ויברך אותו ויך לביתו.

ביום השני שלח המלך שלמה בסתר לקרוא את אשתו של זה האיש.

שתבוא

שחבוא בסתר לפני המלך. ויאמר זה המלך: הן יעלה חן כמותך עוד לא ראתי, ודעי שריותי באצטגנינות שרי, כי את נולדת בסוד כזה להיות מלכה, ולשאת עד ראשך כתר מלכות, כי נולדת באותו המזל שאני נולדתי. לכן הכנינו עצמך את היפה בגנים לבוא אלי לשבת בהיכלי, ואנשא אותך עד כל הנשים שלי, כי מאד נשאת חן בעיניי. והאמר לו האשה: "אדוני המלך! אבל היא יש לי בעל ושני ילדים". ויאמר זה המלך: "על היקדים אל תראני, כי יותר טוב יהיה להם אם אני אדאג עבורם, אבל את בעלך תהרג אותו בלילה הזה באמצע הלילה, כאשר יישן על מטתו בשנייה עמוקה. ואנכי אתן לך חרב חדה מאד אשר תוכלי במכה אחת על צוואר להרוג את ראשו ברע. ותועקו אחרי כן שפרצו שורדי צולה אל ביתך והרגו את בעלך. ואכר השמרי מאד לכל תגרי את הסוד הזה אשר דברנו לפני כל איש ואשה. וזק אנחנו שנינו נרע הסוד הזה, ואז אם תעשי כדברי, לאשת חיל תחשבי ואין עוד בגנים אשה מצלחת כמך אשר תוכל להדמות אליך".

ותאמר האשה: "שוב הדבר כן אעשה כאשר פקד עלי אדוני המלך". ויהן זה המלך חרב מרומה. אבל היתה של ברזל שאין בכחה לעשות כל פצע. והוא לא ידעה ולא הבינה זאת. ותקד ותשתחוה לפני המלך והלך לבייתה. שם הסתירה את החרב תחת מטתה. וכאשר בא בעלה לביתו קבצת אותו בשמחה וטוב לב, ותדבר עמו דברי אהבה כדרכה תמיד.

באמצע הלילה, כאשר בעלה היה ישן שינה עמוקה, קמה האשה בסמטה ותקח את החרב בידה, ותקרב בלאט אל מיטת בעלה ותך עם החרב על ציאו מכה גדולה. בעלה הקיץ מיד משינתו ברעדה, ויועק ועקה נדדה וסרה, ויקפץ מעל מטתו. אז ראה והנה אשתו נצבת לפניו וחרב בידה. בתחלה קמה כאבן דומם מדוב פחד, ולא יכלה לענות לו עד ועקתו, כי נבהלה מאד מפניו, בראותה שלא עלתה בידה המזוממת, אמנם התחזקה מיד ותפל לפני רגלי בעלה, ותצעק אליו בכבי לאמר: "אנא סלח נא לי בעלי היקר, כי בגדתי כך וחשאתי נגדך חשאה גדולה!"

ויאמר לה בעלה: "אכר אמרי נא אשתי וספרי לי, מה ערה על דעתך לעשות לי, ומי הביאך לזה". ותספר לו אשתו כל הדבר כמו שהוא, איך לחסוך שלמה שלא אודיה בסתר, ויפתה אותה שתהרג את בעלה בחרב הזה, אשר נתן בידה, ויבשתה לקחתה לו לאשה ולעשרה בכתר מלכות. וכאשר נשים דעתן קלות להתפתות, שמעה לדבריו ותבקש להרג אותו. ועתה היא רואה ומבינה כי הסכימה לעשות רעה גדולה לשפך דם נקי, ואף כי דמי בעל נעוריה, ותכך בכי גדול. אבל בערה הבין כי לא דבר ריק הוא ושוויו

גילתה לו כל האמת, וינתם אותה בעלה שלא תבכה עוד, כי פודיא לא רחמם עשה בן המלך שלמה, ובפרתי שפק כי ביום מחר נרע מה שבקש שלמה המלך מאתנו בנסיון הזה, וינלה לה בערה, כי גם אחריי שלח המלך במטרי צנסותו ככה, ונתן לו חרב בידו ויפתה אותו להרג את אשתו.

ביום המחרת שלח שלמה המלך פקדוא אחד זה הבעל עם אשתו שיבואו ויחיצבו לפניו, וגם שהיא המלך פקדוא אחי זה הבעל עם אשתו שניהם לפני המלך. וגם הסנהדרין נקראו אז לשבת החרב שנתן לה המלך, ויבאו על זה הבעל שיוספר בפני כלם הנסיון שזו, ולא יכחד כל דבר. אחרי כן צוה המלך על האשה שהספר הנסיון שלה ומה שעשתה, ולא תכחד כל דבר. אז הודו הסנהדרין לדברי שלמה המלך, כי דבריו נאמרים בהשכל ודעת, ואך רוח חכמה ממעל ישכן בקרבנו, ויצו שלמה על כעל האשה, שרא וירגו על אשתו, כי הראה ררך נשים לה, ואין להאשים אותה בעבור זה, כי כך הוא מחייב טבע הנשים מתולדתן. ויתן שלמה לזה חוזה מתנות רבות וישלח אותם לביתם, ויהיו רשם בישראל.

(י"ז)

מעשה הצפרדע הנקרא גם כן מעשה הנמלה.

ואמר המלך והמלץ הגה מעשה הנמלה לא נמצא בספרים אשר במדינותינו כי אם בספר הקטן שנקרא, מדרש ויושע"י גרפס מעשה זה בסופו. וי'ען כי נמצא בו הרבה דברי גומאות שאין להם שחר וגם אין סדר לדבריו, לכן חקרתיו ודרשתי אצל מוכרי חכמי לב אשר במרחקים, והשגתי מאחר מהם תשובה עם העתקת מעשה זה כפי הגמצא במדרש קטן שנקרא, מדרש חפ"י כתב יד. וזה המדרש כמעט כלו מדבר רק מן עניני שלמה המלך חכמתו וגדלותו. והתחלת המדרש הזה כך הוא. אמר ר' ישמעאל ז"ל חכמתו שק שלמה המלך שהיתה מסוף העולם ועד סופו וכי. ושם מביא איך שהיה לו לשלמה סוככה רחומה עם ר' אריות גדולים. וגם מביא איך שמס עק כנפי נשר גדול. והמעשה דמלכת שבא מובא שם באריות יותר ומעט באופן אחד מסוה שנמצא אצלנו בהרנים שני רמגלת אסתר. וזכור שם שמלכת שבא שארכה לשלמה י"ט חידות. ושם בסוף המדרש נזכר מעשה הנמלה אכז בשנינו גדוד ולא נקרא שם מעשה הנמלה כי אם מעשה הצפרדע. וכל מבין יראה שיש יתרן צנסה הזה של המדרש חפ"י נגד הגומה אשר במדרש ויושע ביתח

כט זע דברי הימים

האור לעומת דחשך. ולכן הבאתי כאן הנסח כנוכר במדרש חפץ מלח במדה. וזה לשונו ז

שלמה המלך עריו השלום המליכו הקדוש בריך הוא על כל הארץ ועל כל מיני חיות ועופות ושאר הבריות שבעולם ואף עד השרים והרוחות והמוזיקים. ויתפלל שלמה ויאמר רבון כל העולמים עוד בקשה אחת קטנה אני מבקש מרפניך שתמשילני גם על הרוח ועל העבים והעננים. אמר לו הקב"ה דיר אביך משבח אותי ואמר. השם עבים רכובו המהיך על כנפי רוח. עושה מלאכיו רוחות. ואתה מבקש למסור בידך העננים עם הרוח. לכן לא תמלא בקשתך הזאת. אבל למען לא תחזור תפלתך ריקם ממני הנני נותן קך ענן אחד מן ארץ אלפי אלפים העננים אשר תחת השמים עם רוח אחד מן ארץ אלפי אלפים רוחות המנשבים בעבים ועננים. פעם לכנפן ופעם לפורן. פעם להקשותן ופעם לרכבן. מיד נשא רוח אחד בכנפיו ענן אחד ויביאהו לפני שלמה.

ויאמר שלמה אל הרוח. הקרש את הענן שיהיה קשה כמזיקר ובכור. ויקרש הרוח את עב הענן. אז הניע שלמה עי עב הענן אדרת גדולה ק"ס אמה ארכו וק"ס אמה רחבו. האדרת היתה נעשית מן משי ירוק וארוגה עם חומי זהב טוב. כל מיני ציורים שבעולם נצמיריו עליה. גם היו לו לשלמה ארבעה שרים. שר אחר מבני אדם ושמו אסף בן ברכיה. שר שני מן השרים ושמו רמירא"ט. שר שלישי מן החיות אריה. ושר רביעי מן העופות נשר. כאשר ביקש שלמה לעוף על הרוח היה מושיב ארבעה שרים האלו על ארבע קרנות האדרת שהיתה מוצעת על עב הענן הקשה בקרחה. באמצע האדרת ישב המלך שלמה על כסא זהב. מסביב לו ישבו עי האדרת גבוריו חמסין יועציו ושריו. מסביב להם עמדו חיל הצבא שומרי ראש המלך. והיה נזור שלמה עד הרוח שישא בכנפיו את עב הענן לכל צד העולם שביקש לבוא שמה. וכך היה שלמה מעופף תחת השמים עי האדרת במהירות גדולה. והיה אוכל מערת בקר ברמשק שהוא במזרחו של עולם. ומערת ערב במדי שהוא במערבו שר עולם. והו שכתוב וישב שלמה עד כסא ה', מהו כסא ה' עבים ובנפי הרוח.

פעם אחת התנאה שלמה לפני היושבים לרגליו מסביב ויאמר להם: הריש עוד בארץ מלך כמוני. שנתן לי הקב"ה חכמה וכינה דעה והשכל. והתמשיל אותי על כל בריאותי אשר מתחת השמים ואשר על הארץ. יעתה תבטיח תחתי גם את הרוח ועב הענן? באותה שעה נרנר הדוח את הענן גלפלו מעד האדרת ארבעים איש. כשראה שלמה כך צעק עי הדוח. מדיע

אינו

איו נושא את עב הענן ישר. ויאמר לו הרוח: "שוב אתה אל אלהיך ואל תתנאה. ואשוב גם אני לשמע נזרהיך ופקודותיך". באותה שעה נבלם ונתהייש שלמה מדברי הרוח ואמר: "גאות אדם תשפלו ושפל רוח יהפך כבוד".

ויהי היום ויעף שלמה עם חיו הצבא שיו על האררת המוצעת על עב הענן הקשה כקרח, אשר נשא אותו הרוח בכנפיו. ויעברו במקום אחד לא גבוה מן הארץ. ושם היה נחל עם הרבה צפרדעים שהיו משבחים ואומרים שירה לאהי השמים והארץ וישמע ילמה קול צפרדע אחת שצעקה אל הצפרדעים: "הכניסו מהר למים, שלא נשחת עד ידי חיותיו של שלמה המלך". כאשר שמע שלמה כך חרה אפו ואמר לרוח: "רד מטה לארץ". וירד. אז שלח שלמה קרוא לפניו את הצפרדעים וישאל אותן: "מי מבם צעקה הכניס מהר למים וכו'. אמרה אותה הצפרדע: "אני היא שצעקתי להם כך". אמר לה. וכמה צעקת כך? אמרה לו. יראתי שמא יבאו לראות מחנך ויכסלו מהשבח שמשבחין להקב"ה ויחר אפו עלינו ויכלה אותנו מן העוים. אמר לה שלמה. וכמה לא דברו מכל הצפרדעים אלא את. אמרה לו. אני המלכה שרהם, אמר לה. מה שמך. אמרה לו. שמי מחשמי"ה. אמר לה. אני רוצה לשאל אותך שארה אחת. אמרה לו. אין ראוי שיהיה השואל יושב על כסא והנשאל עד הארץ. אלא השא אותי על ירך ואחזור לך תשובה. ויקח אותה שלמה על ידה נגר פניו. אמרה לו. עתה שאך אותי. וישאל אותה שלמה. היש עוד על הארץ מלך גדול ממני. אמרה לו. יש מלך עד הארץ שהיא גדול יותר ממך. אמר לה. מי הוא. אמרה לו אני הוא. אמר לה. וכיצד את גדולה ממני. אמרה לו. אזי לא הייתי גדולה ממך לא שלחך הקב"ה אצרי שתשאני על כפוך. בשמוע שלמה כך חרה אפו עתה והשיבה לארץ ויאמר לה. הלא את רק צפרדע כריה פחותה וקטנה ואיך יודעת מי אני, שאני שלמה המלך בן דוד המלך עליו השלום. אמרה לו הצפרדע. ולמה אינך יורד שאתה מן טיפה סרוחה נוצרת ואין לך להגנאה בעצמך. באותה שעה נפל שלמה עד פניו נבלם ונתכייש מדברי הצפרדע ואמר. "הכם בעיניו איש עשיר ודל מבין יחקרנו".

ויהי היום ויעף שלמה עם חיו הצבא שלו על האררת המוצעת על עב הענן הקשה כקרח, אשר נשא אותו הרוח בכנפיו. ויאמר שלמה לסבוב כך את כל כדור הארץ ולראות כל התכל ומלואו. ויעף כך עשרה ימים ביחר. וירא בסדבר רחוק מרקלין אחד גדול מאד וגבוה מאד. כמו בנוי מוזה טוב. ויאמר שלמה לשריו. מרקלין נאה וגדול כזה לא ראיתי עוד. מי יורד אם אין יושב שם מלך אדיר גבור וחכם יותר ממני. אז אמר שלמה לדות. רד

למטה על הארץ. וירד הריח למטה. ויחק שלמה עמו את השר אסף בן ברכיה והיו הופכים ומטיילים סביבות המרקדן. והיו מתענגים מאד מן ריח העשבים שגדלו וצמחו שם מסביב למרקדן. כי היה ריחם טוב מעין ריח העשבים אשר בגן העדן של הארץ. אבל היו רואנים עי זה שלא מצאו פתח כניסה אל המרקדן, והיו מתמהמים ואומרים זה לזה כיצד נעשה ריבכם בתוך המרקדן. ויקראו לפניהם את מריא'ם שר השרים. אוכי הוא ימצא עצה איך למצוא פתח המרקדן. ויאמר לו שלמה. אני דואג על המרקדן הזה שאין לו פתח ואיני יודע כיצד אעשה לאוכל ריבכם בתוכו. אמר לו שר השרים. אדוני המלך, אנזור על השרים שיעלו למעלה עד גג המרקדן אוכי ימצאי שם אדם או עוף או שום בריה. באיתה שעה צעק השר אל השרים ואמר להם. מהרו ועלו דראש הגג וראו אם נמצא שם איזה דבר עלו וירדו ואמרו. אדוננו, לא ראינו שם אדם כלל, אלא עוף אחד גדול ושמו נשר ושהוא יושב עד אפוחיו. אז קרא שלמה לשר העופות ואמר לו. כך והביא לי משם את הנשר. הלך והביא את הנשר לפני שלמה. ויפתח הנשר את פיו בזמר, וישבר לפני מלך המלכים הקב"ה, ונתן שזם למלך שלמה. אמר לו שלמה. מה שמך. השיב לו. שמי אלענאד אמר לו. בן כמה שנים אתה. השיב לו. בן ה'ש שנה. אמר לו. הראית או ידעת או שמעת שיש פתח למרקדן הזה. השיב לו. אדוני המלך! בחיך וחיי ראשך שאני לא ידעתי מזה. אבל יש לי אח אחד גדול ממני מאתים שנה. והוא יודע ומבין יותר ויושב שם במעלה השניה. אמר שלמה לשר העופות. הוליך זה הנשר ועמו גדול יותר מן הראשון הגדול ממני. לאחר שעה בא לפני שלמה ועמו נשר גדול יותר מן הראשון ויפתח גם זה הנשר את פיו בשירות ותשבחות לבוראו ונתן שלום למלך שלמה. אמר לו שלמה. מה שמך. השיב לו. שמי אלענאד. אמר לו. הראית או ידעת או שמעת ימי שני חיך. השיב לו. תתק שנה. אמר לו. הראית או ידעת או שמעת שיש פתח למרקדן הזה. השיב לו. אדוני המלך! בחיך וחיי ראשך שאני איני יודע מזה כדום. אבל יש לי אח אחד גדול ממני ת' שנה. והוא יודע ומבין הרבה יותר ממני ויושב שם במערה השלישית. אמר שלמה לשר העופות. הוליך זה הנשר למקומו ותביא לי אחיו הגדול ממני. לאחר שעה בא לפני שלמה ותהלה לפני בוראו, כנפיו והביאו לפני שלמה. ופתח גם הוא את פיו בשבח ותהלה לפני בוראו, ואחר כך נתן שזום למלך שלמה. אמר לו שלמה. מה שמך. השיב לו. שמי ארתעמ'ד. אמר לו. בן כמה שנים אתה. השיב לו. בן אלה ושי' שנה. אמר לו. הראית או ידעת או שמעת שיש פתח למרקדן הזה. השיב לו.

אדוני המלך! בחיך וחיי ראשך שאני לא ידעתי מזה כלום, אבל אבי סיפר לי שיש לשרקלין הזה פתח מצד מערב, אך שנתכסה בעפר מרוב השנים שעברו עריו. ואם תוויצה, תגזור עי הרוח שיסיר וישליך העפר מן צד מערבי שאצד קיר המרקלין ויתגזה הפתח. ויצו שלמה כהוליך את זה הנשר הזקן למקומו. אחר כך גזר על הרוח שינשב ברוח סועה וסער ויסיר וישליך את העפר אשר בצד מערבי. ויעש כן הרוח ונתגלה הפתח.

שם היה שער גדול מאד עשוי מכרז. ונשאר כמו שרוף ובלוי מרוב הזמנים. על השער היה מנעול גדול והיה כתוב עריו. להוי ידוע לכם בני אדם שאנחנו ישבנו בטרקלין הזה שנים הרבה בשובה ובתענוגים. וכשבא עלינו הריעב, מחננו המרגליות תחת חשים, ולא הועיל לנו לזון אותנו. הנתנו המרקלין פנשרים ושכבנו על הארץ ואמרנו להם. כל מי שיבוא לכאן וישאל לכם על דבר המרקלין הזה. תאמרו. בניו מצאנו אותו. ועוד היה כתוב שם. לא יכנס אדם בבית הזה אלא אם היא נביא או מלך. ואם ירצה ליכנס בו, יחפור לצד הימין של הפתח ומצא ארזו שד זכוכית. ישבור אותו וימצא בו מפתחתה או יוכל ליכנס לכל חדרי המרקלין. ויעש כן שלמה ויפתח את פתח שער הבזיל ונכנס. אחר כך מצא שער אחר של זהב. פתח השער ונכנס. אחר כך מצא שער ג' גם כן של זהב. פתח גם אותו ונכנס. שם ראה בנין נאה עד מאד, ומצא בו כריכה אחת של הרבה מיני אבנים משובות ויקרות מאד פטרה וברקת. ועוד מצא שם קובה אחת מלאה מן כל מיני מרגליות וקרות. ועוד ראה שם כמה וכמה חדדים וחצרים נאים מאד. והיו רצופים באבנים של כסף ושל זהב. וירא במקום אחר על הארץ צורת עקרב של כסף. הסיר את העקרב מסקומו ומצא בית תחת הארץ. פתח את הבית ונכנס בו ומצא שם כמה מיני מרגליות עד אין מספר וגם כסף וזהב הרבה. שם מצא פתח אחר ועליו מנעול זהב. וכך היה כתוב על הדלת: בעל זה המרקלין היה מקדש בכבוד גדול ובגבורה חזקה. גם האריות גם הדיובים פחדו מהוד מלכותו, וישב זמן רב בטרקלין הזה בשובה ובתענוגים גדולים. והוא היה מלך גדול אשר פחדה מפניו כל הארץ. בא זמנו למות בלא עתו, נפד הכתר מעד ראשו ויטת. פתח זה הדלת ונכנס בחדר גדול ונאה מאד, וימצא גם שם כריכה גדולה מלאה אבנים משובות ויקרות מאד פטרה וברקת. שם מצא פתח ג' עם מנעול זהב, והיה כתוב עליו: אנחנו היינו יושבים כאן בכבוד ועושר גדול ובכל מיני הענוגים שבשמים, ולבסוף עברו עלינו צרות הומך ולא היה לנו מה לאכל ומתנו ברעב. ובעוד נשמת רוח היום באפינו שכבנו בקברוהינו, והנחנו את השישור הגדול שדנו הפקר לאדם שלא עמל בו. פתח

גם הדלת חזאת ונכנס וירא והנה היכל גדול ויפה עור רמאר. ועד קירותיו לוחות זהב מוטלאים עם כל מיני אבנים טובות ויקרות של אודם פשדה וברקת. ושלשה פתחים היה צהיכל הזה. עד פתח שבצד ימין היה כתוב: אתה בן אדם לא תתנאה ולא תשקר. היך קצובים. הזמן תבלה אותך ותסע מסמקם והשכב תחת הארץ. על הפתח שבצד שמאל היה כתוב: אל תחיש וא' תמדר לבדוע הכז. קח לך מעט מעט מאשר ינתן לך. בין כך ובין כך לא ישאר אצלך כלום, כי העולם מזה לזה תהגן. על הפתח שבאמצע היה כתוב: אתה בן אדם הבן לך צדה לדרך והחזק לך מאכל בעוד מועד מבעוד יום טרם יחשך שמשך. כי אתה לא תשאר על הארמה ולא תרע יום מותך. וילך שלמה בהיכל הזה ישר ויגש אל פתח האמצעי. פתח את הדלת

ונכנס. וירא והנה צלם אחר בדרות אדם יושב על כסא זהב, והיה נראה כאיש חי. ויך שלמה עד לפני הצלם ויגש אליו. נתרעש הצלם ויצעק בקול גדול: „בואו מהר בני השטן. ראו כי המלך שלמה בא לאבר אהבם". והתחיל זה הצלם להוציא אש ועשן מנחוריו. באותה שעה נשמע שם צעקה גדולה ומרה ונעשה רעש ורעם. מיד צעק שלמה בקול גדול עליהם ויאמר: אתם רוצים להפחיר אותי. האין אתם יורעים שאני שלמה המלך שוהמליכו הקב"ה עד כי בריה שנמצאת על הארץ. ואם לא תכנעו תיכף מפני איימר אתכם בכל מיני יסורים על אשר אתם מורדים בי. אז הוכיר שלמה עליהם שם המפורש ומיד נשתקו כלם ולא נשמע עוד קול צוהה. ויברחו משם בני השטן והשליכו עצמם לים הגדול כדי שלא יפלו ביד שלמה. ויקרב שלמה אל הצלם והמיד מעריו לוח גדול של כסף שהיה חלוי בצווארו של הצלם עד שלשלת זהב. על זה הלוח היה כתוב כל עניני המדקלין, אבל לא היה שלמה יודע לקרותו ויראג דאגה גדולה על זה. ויקרא שלמה לשריו חכמיו ויועציו ויאמר להם. הלא ידעתם כי כל כך יגעתי עד שנקרבתי אל הצלם הזה. ועתה לקהרי מעריו הלוח הזה ואיני יודע מה כתוב עליו. כלם היו מחשבים ומתבוננים ואין אחד מהם ידע ליתן עצה מה לעשות. ויצו שלמה לקחת עמם משם כל הכסף והזהב אבנים הטובות ומדליות, וגם את הכיח של כסף לקחו עמם ויצאו מן המדקלין, ויעמיסו הכל על האדרת.

טורם שערה שלמה עם אנשיו עד האדרת קעף, ויראו והנה בחור אהר בא מן המדבר והולך ומתקרב אל המדקלין. ויבוא הבחור לפני שלמה. והשתחוה לפניו וישאל אותו: „מה לך המלך שלמה שאתה יושב ערב ודואג? צנצר לו שלמה. עד זה הלוח אני דואג, שאיני יודע מה כתוב עליו. אמר לו אחזני בחור. תן לי ואני אקרא אותו לפניך, שאני הייתי יושב במדקלי, ושלח

אזתי הקב"ה שאביו לפניך לקרוא פך הכתב של הרוח. ויתן שלמה ציד הבחור את הלוח. ראה והביט בו וגשתומם שעה קמנה. בבה ואמר לו שלמה. ידע אדוני המלך שזה הכתב הוא לשון יוני. וכך כתוב כאן:

האדם במעשיו, כי הוא חלקו. כי מי יביאנו לראות כמה שיהיה אחריו?
שעשה כעודנו בחיים". אז אמר שלמה: "ראיתי כי אין טוב מאשר ישמח
למור, ולא ינאש ביד האדם שום דבר מזה העולם, אלא מעשים הטובים
ועושר ולהתענג בהענוגי הגוף, שסופו להיות רמה והתלעה. כי סוף כל אדם
מי שיקרא זה הכתה, שלא יינע את עצמו הרבה בזה העולם לאסוף חזן
וכבשה שבא אלי מלאך המות לא יבוכתי לעמד נגדו. ועד כן אני מזהיר לכל
אלפי סוסים, היו תחת ידי אלף אכפי מלכים והרדתי אלף אלפי גבורים.
אני שדאד בן עאד מלכתי עד אלף אלפי מדינות. רכבתי עד אלף

①

ימי זקנת שלמה המלך וסופו:

ויהי לעת זקנת שלמה נשיו השו את לבבו, ויפנו אל אלהים אחרים כאשר הרגלו בהם בנעוריהן בבתי אבותיהן. כי נשים רבות היו לשלמה אשר לקחן מעמים אחרים והתגידו. כמו שעשה עם בת פרעה. ויהי לו נשים שבע שבע מאות ופילגשים שלש מאות. וכל זמן שהיה שלמה בגבורתו באמצע שנות ימי חייו היה כבחו לשום עין עד נשיו ופילגשיו שתלכנה בדרך הישר על פי דת ישראל. אולם לעת זקנתו תש כחו, ויתן שלמה כל מעייניו יומם ולילה בדברי חכמה. חיבר ספרים רבים ומאם בהבלי עולם הזה. כמו שנראה מספרו קהלת שחיבר לעת זקנותו. ולכן נתפקרו נשיו וחזרו ונתמשכו למסד שהיו רגילות בנעוריהן. כמו שאומרים המשל, "דוק חמרא לאוירא אעיקריה קאי". ויבנו הרבה מהן במוות לאפילים בפרסיא ושלמה לא מיחה בהן. ולואת נאמר עד שלמה בכתוב שעשה הרע בעיני ה' לעת זקנתו ולא היה לבבו שלם עם אלהיו כלכב דוד אביו. וכל זה יען כי רא מיחה בנשיו שחזרו ונתפקרו עבור עבודת אפיקורס. וכשכיל זה רפה גם כן כחו בעולם וימרדו בו עמים אחרים, וגם איזה מעבריו מרדו בו. וימלך שלמה על ישראל ארבעים שנה וימת ויקבר בעיר דוד אביו. שמו הקדש בישראל לעולם ועד. וה' שמע אשר יקראו לו עד היום, "המלך ההם מכל האדם". וזכרו תמיד להלה במי כל ישראל לדד ודד ולנצח נצחים.

(כא)

על־שנים וחמשה ספרים שנתחברו על ידי שלמה המלך.

מן הספרים שנתחברו על ידי שלמה המלך נודע לנו כפי המובא בספרי החר הקדוש ובשאר ספרים קדמונים, וכפי שכתב חז"ל המפורסם ר' יוחנן אלימלך ז"ל בהקדמות ספרו, חשק שלמה. יש למנותם במספר ל"ב. מפרט השלשה ספרים הקדושים. שיר השירים. משלי. קהלת. הנאמרים על פי רוח הקודש. ודברי חז"ל ידועים מה שאמרו. שספר שיר השירים חבוי בתחלת מלכותו. וספר משלי חבוי באמצע שנותיו. וספר קהלת חבוי געת זקנותו. אבל אלו הציב ספרים לא נודע בבירור באיזה עת חיברם. הענתי כאן עפ"י סדר האלף בית. ואלו הן:

ספר התכליות.	ספר המשלים.	ספר אלמדיאל.
" חכמת אבני יקרות.	" המעללים.	" בחירת המדות.
" ימליאוש.	" המראות העליוני.	ביאור ספר ריזאל.
" כהות המלאכים.	" המצפון.	ספר גלוי השקרות.
" מלאכת אלהות.	" המפתח.	" האמונה.
" מלאכת המשכל.	" הנבואה.	" הבחירה.
" סוד השבעים.	" הגמיונות.	" הדרושה.
" עצת חכמה.	" הרפואות.	" הזקנה.
" קריאת השמידה.	" הרצון.	" החכמה.
" שמירת הארון.	" הדעים.	" היחוד.
	" השלמות.	" הישור.

א עליות שלמה המלך ער כסא מלכותו.

ב שאלת שלמה לבב חכמה בנבעון בחלום הלילה.

ג מעשה הנפלא מפריות שלמה המלך על נשר גדל.

ד מעשה הנפלא מרכיבת שלמה המלך ער ארי גדול ונורא.

ה סדר חיי שלמה המלך וסדרי מלכותו בארץ.

ו בנין בית המקדש.

ז הנובת בית המקדש.

ח שמחת הנשואין שר המלך שלמה עם בת פרעה.

ט מעשה הנפלא שהשמין שלמה המלך אוצרות דוד אביו כמערת קבר אביו, ויבקש הורדם המלך ליכנס לשם וניזק.

י חיכך שלמה ותבנית כסא מלכותו.

יא פעולות הנוראות והנפלאות שנראו ער כסא שלמה.

יב מלכת שבא לפני המלך שלמה.

יג ביאת מלכת שבא לפני המלך שלמה כפי המסופר בספר דברי הימים אשר למלכי שבא בארץ אביסיניא.

יד הנפלאות והנוראות שר האשמראי מלך השרים אשר הראה אצל המלך שלמה.

טו הצרות שסבל שלמה בימי נכותו.

טז החזרת שלמה לכסא מלכותו.

יז סבתו שר שלמה המלך אך חזרה עשויה להשפיר סן השרים ומוקין.

יח מעשה הנפלא שניסח שלמה המלך לבני נאשיו.

יט מעשה הצפידע הקרא גם כן מעשה הנפלא.

כ ימי וקנת שלמה המלך וסופו.

כא שלשים וחמשה ספרים שנתחברו ע"י שלמה המלך.

הוצאת ומוכר לאינטרנט

www.hebrewbooks.org

ע"י חיים תשפ"ו